

KESKINÄINEN HENKIVAKUUTUSYHTIÖ SUOMI
VUOSIKERTOMUS 1997

KESKINÄINEN HENKIVAKUUTUSYHTIÖ SUOMI

Yhtiökokous

Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Suomen edustajiston kokous pidetään tiistaina 5.5.1998 klo 15.00 yhtiön pääkonttorissa, Lapinmäentie 1, Helsinki.

Taloudellinen informaatio

Tilinpäätöstiedote 1997 20.3.1998
Vuosikertomus 1997 27.4.1998

Jäljennös alkuperäisistä allekirjoitetuista tilinpäätöksistä on saatavissa osoitteesta Lönnrotinkatu 5, 00120 Helsinki, puh. 010 559 6794.

Yhteystiedot

Lönnrotinkatu 5, 00120 Helsinki
Postiosoite PL 1068, 00101 Helsinki

Lapinmäentie 1, 00300 Helsinki
Postiosoite 00013 Pohjola

Puh. 010 559 11
Internet <http://www.pohjola.fi>

Tiedotusosasto
Puh. 010 559 2867, fax 010 559 3590

Vuosikertomuksia voi tilata ylläolevista tiedotusosaston numeroista.

Sisältö

SUOMI-YHTIÖ

Suomi-yhtiö lyhyesti	4
Pääjohtajan katsaus	5

TILINPÄÄTÖS

Hallituksen toimintakertomus	6
Rahoituslaskelma	11
Konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelma	12
Konsernin ja emoyhtiön tase	14
Tilinpäätöksen liitetiedot	16
Tilintarkastuskertomus	34
Hallintoneuvoston lausunto	35

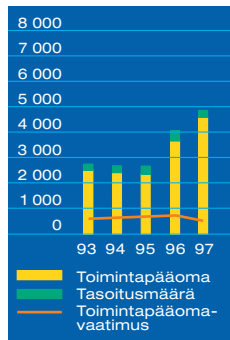
HALLINTO

Hallintoneuvosto	36
Hallitus	36
Tilintarkastajat	36
Vakuutuksenottajien edustajisto	37

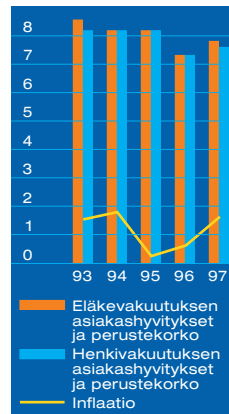
Suomi-yhtiö lyhyesti ¹⁾						
		1993	1994	1995	1996	1997
Kokonaisvakuutusmaksutulo	Mmk	1 122	1 184	1 890	2 987	1 526
Korvauskulut	Mmk	-1 148	-901	-1 062	-1 061	-901
Liikekulut	Mmk	-181	-184	-184	-218	-158
Sijoitustoiminnan nettotuotto	Mmk	742	498	675	1 056	1 697
Liikevoitto	Mmk	482	218	364	547	1 142
Taseen loppusumma	Mmk	8 610	9 647	11 511	14 160	9 774
Vakavaraisuuspääoma	Mmk	2 772	2 487	2 430	4 026	4 899
Vastuovelka	Mmk	7 815	8 935	10 353	13 204	8 973
Sijoituskanta käyvin arvoin	Mmk	10 278	11 110	12 622	16 723	13 640
Vakavaraisuusaste	%	36	29	24	31	56

¹⁾ Sisältää Salaman koko vuoden luvut vuosina 1993-1996 ja vuonna 1997 luvut ajalta 1.1.-30.6.

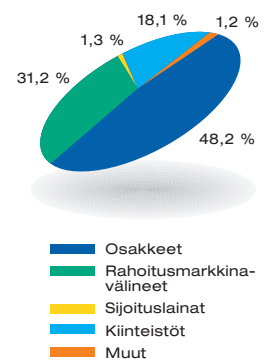
Vakavaraisuuspääoma
Mmk

Asiakashyvytykset ja laskuperustekorko, %

Sijoituskanta
13,6 mrd. mk

Suomi-yhtiön hyvän vakavaraisuuden ansiosta vakuutetun edut ovat yhtiössä erittäin hyvässä turvassa ja vakuutusmaksujen maksaminen on asiakkaalle hyvien tuotto-odotusten vuoksi erittäin kannattavaa.

Vuosi 1997 Suomi-yhtiön historiassa oli merkittävä. Edustajisto päätti toukokuun yhtiökokouksessa selvällä enemmistöllä luopua uusien vakuutuksien merkitsemisestä. Samalla annettiin suostumus tytäryhtiö Salaman osakkeiden myyntiin Pohjolalle. Suomi-yhtiön näistä liiketoimista saama kauppahinta oli yhteensä yli 800 miljoonaa markkaa.

Keväällä tehdyt päätökset herättivät myös vastustusta. Se on ymmärrettävää, ovathan kysymyksessä suuret muutokset vanhan

näiden ratkaisujen perusteella saaneet sellaisia etuja, joita he eivät vakuutuksia tehdessään ole osanneet odottaa. Näihin ylimääräisiin lisäetuihin käytettiin vuonna 1997 runsas miljardi markkaa. Mm. vakuutussäästöille taattu tuotto nostettiin 4,5 prosentista 5,5 prosenttiin. Tämän lisäksi vakuutussäästöille tulevat asiakashytykset olivat Suomi-yhtiössä vuonna 1997 alan parhaat.

Tämän vuoden tammikuussa pidetty ylimääräinen yhtiökokous vahvisti selvällä enemmistöllä yhtiön hallituksen ehdotuksen Suomi-yhtiön sijoituskannan rakenteen tasapainottamisesta ja ns. riskikeskittymien purkamisesta. Esimerkiksi vuosikymmeniä sitten syntyneen Pohjola-omistuksen osuus Suomi-yhtiön sijoituksista on suurempi kuin sijoitusten hajauttamisen näkökulmasta voidaan pitää perusteltuna. Tammikuun jälkeen Suomi-yhtiön hallitus on valmistellut valtuutus päätöksen toteuttamista. Tavoitteena on saada aikaan ratkaisu, joka on Suomi-yhtiön vakuutuksenottajien kannalta taloudellisesti mahdollisimman edullinen.

”SUOMI-YHTIÖN VAKUUTUKSENOTTAJAT OVAT JO SAANEET SELLAISIA ETUJA, JOITA HE EIVÄT VAKUUTUKSIA TEHDESSÄÄN OSANNEET ODOTTAA.”

yhtiön perinteiseen toimintatapaan. Nykyikäisen liiketoiminnan harjoittaminen asettaa kuitenkin myös henkivakuutukselle uusia vaatimuksia. Jos halutaan olla tosissaan mukana muuttuneilla ja voimakkaasti kasvavilla markkinoilla, liiketoimintaprosessit ja -ajattelu on uudistettava ympäristön ja kilpailutilanteen muutoksia vastaaviksi.

Vastustus on kohdistunut myös sellaisiin tulevaisuudessa tehtäviin ratkaisuihin, joiden sisältö ei vielä ole tiedossa. Suomi-yhtiöstä Henki-Pohjolaan aikanaan tapahtuvaksi suunnitellun kannansiirron ehtojen ja vaikutusten selvittely on käynnistetty eivätkä ne tässä vaiheessa luonnollisestikaan ole täsmällisesti esitettävissä.

Joka tapauksessa ratkaisut ovat Suomi-yhtiön vakuutuksenottajille edullisia ja parempia kuin, jos Suomi-yhtiö olisi jatkanut entiseen tapaan. Jo nyt vakuutuksenottajat ovat

Vaikka Suomi-yhtiö ei enää uusien vakuutuksia merkitsekään, se on edelleen suuri suomalainen henkivakuutusyhtiö. Maksutulo vuodelta 1997 oli miljardi markkaa ja tase 14 miljardia markkaa käyvin arvoihin. Yhtiön hyvän vakavaraisuuden ansiosta vakuutetut edut ovat Suomi-yhtiössä erittäin hyvässä turvassa ja uusien vakuutusmaksujen maksaminen olemassa oleviin vakuutuksiin on asiakkaalle hyvien tuotto-odotusten vuoksi erittäin kannattavaa. Suomi-yhtiön asiakkaan asema on erinomainen ja ainutlaatuisen.

Parhaat kiitokset työntäyteisestä vuodesta hallintoelimille, asiakkaille ja työtovereille.

Iiro Viinanen

KESKINÄINEN HENKIVAKUUTUSYHTIÖ SUOMI

Konsernin liikevoitto nousi 1 142 miljoonaan markkaan (547 Mmk). Vakavaraisuuspääoma oli 4 899 miljoonaa markkaa (4 026 Mmk). Sijoitusomaisuusosakkeiden arvoa korotettiin 619 miljoonalla markalla.

Suomi-yhtiö myi omistamansa Henkivakuutusosakeyhtiö Salaman osakekannan (92 %) heinäkuun alussa. Samassa yhteydessä Suomi-yhtiö lopetti vakuutusliikkeen merkitsemisen.

Vakuutusnottajille annettiin tavanomaisen asiakashyvitysten lisäksi ylimääräisiä lisäetuja runsas miljardi markkaa. Nämä käytetään pääasiassa vakuutussäästöjen ja kuolintapausturvan lisäämiseen.

Suomi-yhtiö jatkaa toimintaansa hoitamalla nykyistä vakuutuskantaansa ja siitä kertyvää maksutuloa.

Salaman toiminta sisältyy Suomi-yhtiön konsernilukuihin 1.1.-30.6.1997 väliseltä ajalta.

VAKUUTUSLIIKE

Konsernin kokonaisvakuutusmaksutulo aleni 1 526 miljoonaan markkaan (2 987 Mmk) Salaman myynnin ja uusien vakuutusten merkinnän lopettamisen seurauksena.

Yksilöllisen eläkevakuutuksen maksutulo aleni myynnin lopettamisesta huolimatta vähän. Emoyhtiössä lajin maksutulo kasvoi. Kapitalisaatiosopimusten markkinat olivat edellistä vuotta selvästi hiljaisemmat. Kiinnostus sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin lisääntyi.

Maksetut korvaukset olivat 831 miljoonaa markkaa (898 Mmk). Henkivakuutuksen säästösuoritukset kasvoivat erityisesti emoyhtiössä. Konsernin muiden vakuutuslajien maksettujen korvausten määrä väheni, koska Salaman korvaukset sisältyvät niihin vain tammi-kesäkuulta.

Nuorisovakuutukseen vuosina 1989, 1991 ja 1993 tehdyistä maksukorotuksista syntyneessä erimielisyydessä saavutettiin kuluttaja-asiamiehen kanssa neuvottelutulos. Sen mukaisesti Suomi-yhtiö alensi vielä voimassa olevien ja tietyt edellytykset täyttävien

vakuutusten maksuja 1.1.1998 alkaen.

Näistä noin 20 000 vakuutuksesta ei enää peritä indeksikorotuksilla korotetun alkupeiräisen vakuutusmaksun ylittäviä maksuja. Neuvottelutuloksen osana yhtiö tämän lisäksi palautti 1 300 vakuutusnottajalle jo perittyjä vakuutusmaksuja.

Suomi-yhtiö tarkisti vanhojen vakuutusten työkyvyttömyysturvan vastuuvélkaperusteita. Tarkistusten ja nuorisovakuutuksen vakuutusmaksujen pienentämisen vaatima vastuuvélan täydennys oli 180 miljoonaa markkaa.

SALAMAN MYYNTI

Suomi-yhtiö myi omistamansa Henkivakuutusosakeyhtiö Salaman osakekannan Vakuutusosakeyhtiö Pohjolalle ja lopetti uuden vakuutusliikkeen merkitsemisen 1.7.1997. Osakekannan kauppahinta oli 776 miljoonaa markkaa. Suomi-yhtiö sai korvauksena vakuutusliikkeen merkitsemisen lopettamisesta 54 miljoonaa markkaa. Kauppahinta ja vakuutusliikkeen osalta saatu korvaus perustuivat Fox-Pitt, Kelton Limitedin asiantuntijalausuntoon.

Salaman myynnistä saatu bruttomyyntivoitto 693 miljoonaa markkaa ja uusien vakuutusten merkitsemisen lopettamisesta saatu korvaus sisältyvät tuloslaskelman satunnaisiin tuottoihin osakkuusyrittysten sisäisillä katteilla vähennettynä.

Salaman konsernitaseen loppusumma 30.6.1997 oli 7 685 miljoonaa markkaa, vastuuvélka 6 938 miljoonaa markkaa ja sijoituskanta käyvin arvoin 8 364 miljoonaa markkaa.

SIOJITUSTOIMINTA

Sijoitustoiminnan nettotuotto nousi konsernissa 1 697 miljoonaan markkaan (1 056 Mmk). Arvonkorotuksia tehtiin 630 miljoonalla markalla. Käteistuotot olivat 679 miljoonaa markkaa (753 Mmk).

Konsernin myyntivoitot ilman Salaman myynnistä saatuja myyntivoittoja olivat 236 miljoonaa markkaa (210 Mmk). Myyntivoitoista pääosa syntyi Salamassa. Näistä suurin osa painottui vuoden alkupuolelle ja tämä

Konsernin tulosanalyysi					
	1993 Mmk	1994 Mmk	1995 Mmk	1996 Mmk	1997 Mmk
Vakuutusmaksutulo	1 103	1 158	1 836	2 955	1 488
Sijoitustoiminnan tuotot ja kulut sekä arvonkorotukset ja niiden oikaisu	742	498	675	1 056	1 697
Maksetut korvaukset	-940	-773	-896	-873	-805
Vastuuvelan muutos ennen lisäetuja (asiakasetuja) ja tasoitusmäärän muutosta	-242	-481	-1 067	-2 381	-1 087
Liikekulut	-181	-184	-184	-218	-158
Vakuutustekninen tulos ennen lisäetuja (asiakasetuja) ja tasoitusmäärän muutosta	482	218	364	539	1 135
Muut tuotot ja kulut	-	-	-	8	7
Liikevoitto	482	218	364	547	1 142
Tasoitusmäärän muutos	-24	-34	-25	-37	21
Lisäedut (asiakasedut)	-377	-190	-327	-435	-1 641
Voitto tai tappio ennen satunnaisia, varauksia ja veroja	81	-6	12	75	-478
Satunnaiset tuotot	-	-	-	-	579
Satunnaiset kulut	-	-	-	-6	-
Voitto tai tappio ennen varauksia ja veroja	81	-6	12	69	101
Varaukset ja poistoero	-8	10	31	1	-2
Verot	2	-4	-6	-16	-29
Vähemmistöosuus	-	-	2	-1	-1
Tilikauden voitto	75	-	39	53	69

Konsernin vakavaraisuus					
	1993 Mmk	1994 Mmk	1995 Mmk	1996 Mmk	1997 Mmk
Toimintapääoma					
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon jälkeen	325	290	452	506	542
Vapaaehtoiset varaukset ja kertynyt poistoero	87	77	45	45	33
Sijoitusten arvostuserot	2 152	1 893	1 680	3 197	4 091
Muut erät	-9	-24	-24	-36	-8
	2 555	2 236	2 153	3 712	4 658
Tasoitusmäärä	204	237	262	299	235
Vähemmistöosuus	13	14	15	15	6
Vakavaraisuuspääoma	2 772	2 487	2 430	4 026	4 899
Vakavaraisuusaste, %	36	29	24	31	56
Vakuutusyhtiölain toimintapääomavaatimus	420	483	536	634	448
Lisäetuvastuu tulevia asiakashyvityksiä varten	146	97	155	318	162

osa sisältyy siten konsernilukuihin. Myyntivoitot osakkeista olivat 99 miljoonaa markkaa (109 Mmk) ja joukkolainoista 119 miljoonaa markkaa (110 Mmk). Arvonlennuksia osakkeista kirjattiin 28 miljoonaa markkaa (5 Mmk) ja palautuneita arvonlennuksia 110 miljoonaa markkaa (130 Mmk).

Kiinteistösijoitusten käteistuotot olivat 143 miljoonaa markkaa (169 Mmk) ja myyntivoitot 18 miljoonaa markkaa. Kiinteistöistä tehtiin suunnitelmapoistot.

Sijoitusomaisuusosakkeiden arvoa korotettiin tulosvaikutteisesti 619 miljoonalla markalla. Muut arvonkorotukset liittyvät Salaman sijoitussidonnaisiin vakuutuksiin.

ASIAKASEDUT

Suomi-yhtiö antaa vuodelta 1997 yksilöllisten eläkevakuutusten säästöille 2,2 %:n ja 1.1.1980 jälkeen voimaantulleiden yksilöllisten henkivakuutusten säästöille 2,0 %:n asiakashyvityksen. Ennen 1.1.1980 voimaantulleissa yksilöllisissä henkivakuutuksissa asiakashyvyitys on 1,0 %. Näitä tavanomaisia asiakashyvityksiä ja muita asiakasetuja koskevien päätösten seurauksena lisätujen vastuuta kartutettiin Suomi-yhtiössä 138 miljoonalla markalla. Asiakashyvitysten lisäksi säästöjä hyvitetään 4,5 %:n perustekorolla. Asiakashyvityksiä voidaan poikkeuksellisissa olosuhteissa käyttää

laskuperustekoron ylläpitämiseen.

Tavanomaisten asiakashyvitysten lisäksi Suomi-yhtiö antoi vuonna 1997 vakuutusentottajille ylimääräisiä etuja. Koko vakuutuskannalle annettiin yhden prosenttiyksikön suuruinen vuotuinen ylimääräinen asiakashyvyitys. Tämä lisäys tulee vakuutus-säästöihin vuosittain jäljellä olevana voimasaoloaikana. Kuolintapauksessa maksettavaa summaa korotetaan pysyvästi ylimääräisellä 10 %:n lisäsummalla. Sairaanhoidovakuutusten maksuja ei koroteta lähivuosina, mikäli korvauskehitys pysyy nykytasolla. Ylimääräiset asiakasedut ovat yhteensä 1 250 miljoonaa markkaa.

Konsernin kokonaisvakuutusmaksutulo

	1993 Mmk	1994 Mmk	1995 Mmk	1996 Mmk	1997 Mmk
Henkivakuutus	530	598	1 012	947	590
Kapitalisaatiosopimus	–	–	165	1 123	270
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	28	41	97	60	71
Eläkevakuutus	558	533	609	841	565
Sijoitussidonnainen vakuutus	–	6	3	14	29
Muut	6	6	4	2	1
Yhteensä	1 122	1 184	1 890	2 987	1 526

Konsernin korvauskulut

	1993 Mmk	1994 Mmk	1995 Mmk	1996 Mmk	1997 Mmk
Maksetut korvaukset					
Henkivakuutus	541	417	480	371	422
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	37	34	49	44	48
Eläkevakuutus	86	139	166	195	150
Muut	3	3	3	1	1
Takaisinostot	272	177	203	262	189
Korvausten selvittelykulut	23	23	23	25	21
Yhteensä	962	793	924	898	831
Korvausvastuun muutos	186	108	138	163	70
Korvauskulut yhteensä	1 148	901	1 062	1 061	901

Konsernin tunnusluvut

		1994	1995	1996	1997
Liikevaihto	Mmk	1 972	3 095	4 222	3 309
Kokonaisvakuutusmaksutulo	Mmk	1 184	1 890	2 987	1 526
Liikekustannussuhde	%	118	112	123	101
Toimintapääoma	Mmk	2 236	2 153	3 712	4 658
Tasoitusmäärä	Mmk	237	262	299	235
Vakavaraisuuspääoma	Mmk	2 487	2 430	4 026	4 899
Vakavaraisuusaste	%	29	24	31	56

Konsernin sijoitustoiminnan nettotuotto

	1993 Mmk	1994 Mmk	1995 Mmk	1996 Mmk	1997 Mmk
Käteistuotot					
Korot	370	388	408	494	395
Osingot	20	21	47	83	134
Kiinteistötuotot	162	169	170	169	143
Muut tuotot/kulut	-1	-8	-	7	7
Yhteensä	551	570	625	753	679
Arvonmuutos tuloslaskelmassa					
Myyntivoitot/tappiot	82	117	531	210	236
Arvonlennukset	-41	-107	-182	-30	-33
Palautuneet arvonalennukset	299	4	9	132	111
Poistot kiinteistöistä	-131 ¹⁾	-68 ¹⁾	-238	-63	-45
Arvonkorotukset/oikaisut	-	-7	-72	5	628
Yhteensä	209	-61	48	254	897
Pitkäaikaisen vieraan pääoman korot ja kulut	-21	-16	-16	-14	-12
Sijoitusten hoitokulut	-7	-7	-8	-10	-10
Osuus osakkuusyritysten voitoista/tappioista	10	12	26	73	143
Yhteensä	742	498	675	1 056	1 697

¹⁾ Evl-poistot**Konsernin sijoituskanta 31.12.**

	1993 Mmk	1994 Mmk	1995 Mmk	1996 Mmk	1997 Mmk	1997 %
Käypä arvo						
Kiinteistösijoitukset	3 707	3 787	3 416	3 301	2 466	18
Osakkeet	2 539	2 939	3 030	5 384	6 576	49
Joukkolainat	2 962	3 092	4 746	6 858	3 713	27
Muut rahoitusmarkkinavälineet	521	772	806	804	538	4
Lainasaamiset	549	395	308	257	184	1
Muut sijoitukset	-	80	265	50	163	1
Sijoitussidonnaisten vakuutusten sijoitukset	-	45	51	69	-	
	10 278	11 110	12 622	16 723	13 640	100
Arvostusero						
Kiinteistösijoitukset	645	664	612	599	533	
Osakkeet	1 091	1 223	743	2 061	3 368	
Joukkolainat	416	6	325	537	190	
	2 152	1 893	1 680	3 197	4 091	
Kirjanpitoarvo yhteensä	8 126	9 217	10 942	13 526	9 549	

Maksetut palkat

	Konserni	Emoyhtiö
Palkat, palkkiot ja luontoisedut		
Hallintoneuvostot	455 000,00	455 000,00
Hallitukset, toimitusjohtajat, isännöitsijät	–	–
Muut palkkiot	545 624,00	545 624,00
Yhteensä	1 000 624,00	1 000 624,00

Osapalkkioita ei maksettu.

LIIKEKULUT

Liikekulut laskivat 158 miljoonaan markkaan (218 Mmk). Pääasiallisina syinä alenemiseen olivat konsernirakenteen muutos ja henkivakuutusmyynnin lopettamisesta seurannut vakuutusten hankintamenojen supistuminen.

Suomi-yhtiöllä ei ole omaa henkilöstöä. Yhtiö ostaa toimintansa edellyttämät palvelut muilta Pohjola-yhtiöiltä.

Emoyhtiö myi kaluston ja aineettomat hyödykkeet muille Pohjola-yhtiöille, kun näiden omaisuuserien yhteisomistus purettiin 1.7.1997. Myynnit tapahtuivat kirjanpitoarvoon. Myyntien seurauksena poistoero, 14 miljoonaa markkaa, tuloutui.

EMOYHTIÖ

Emoyhtiön kokonaisvakuutusmaksutulo oli 1 049 miljoonaa markkaa (1 308 Mmk) ja maksetut korvaukset 667 miljoonaa markkaa (622 Mmk). Sijoitustoiminnan nettotuotto ilman Salaman osakkeiden myyntivoittoa ja sijoitusomaisuuden arvonorotuksia oli 549 miljoonaa markkaa (566 Mmk).

EDUSTAJISTON VAALIT

Edustajiston vaalit järjestettiin marraskuussa. Niissä yhtiön 75-jäseniseen edustajistoon valittiin 25 jäsentä yhdeksäksi vuodeksi erovuorossa olleiden tilalle. Vaaleissa asetettiin 96 ehdokasta. Äänioikeutettuja oli 430 000. Äänestysvilkkkaus nousi edellisten vaalien 17,4 %:sta 24,4 %:iin.

YRITYSJOHTO

Johtaja Jorma Hämäläinen nimitettiin 1.7.1997 alkaen yhtiön toimitusjohtajaksi.

Yhtiön hallitukseen kuuluvat: pääjohtaja Iiro Viinanen (puheenjohtaja), varatoimitusjohtaja Pirkko Alitalo (varapuheenjohtaja), toimitusjohtaja Jorma Hämäläinen ja johtaja Hannu Ketola.

NÄKYMÄT

Vakuutuskantaa hoidetaan ja vakuutusmaksuja peritään vakuutus sopimusten mukaisesti. Vakuutuskannan arvioidaan säilyvän hyvin sille tulevien lisätujen ansiosta.

Sijoituskannan rakennetta pyritään tasapainottamaan ja riskikeskittymiä purkamaan yhtiön hallintoelimien päätösten mukaisesti.

Suomi-yhtiön vakuutuskannan siirtoa Henkivakuutusosakeyhtiö Pohjolalle, joksi Salaman nimi muutettiin 11.9.1997, suunnitellaan.

HALLITUKSEN EHDOTUS VOITON KÄYTÖSTÄ

Suomi-yhtiön vapaa oma pääoma on 263 139 612,04 markkaa ja konsernin 293.676.167,92 markkaa.

Hallitus ehdottaa tilikauden voiton käytettäväksi seuraavalla tavalla:

Maksetaan takuupääomalle korkoa 6 prosenttia	180 000,00
Siirretään käyttörahastoon	100 538 407,32
Varataan yleishyödyllisiin lahjoituksiin	100 000,00
	100 818 407,32

RAHOITUSLASKELMA

Rahoituslaskelma				
1000 mk	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Varojen lähteet				
Tulorahoitus				
Tappio/voitto ennen korkokuluja, satunnaiseriä, varauksia ja veroja	-466 374	88 797	-599 562	33 679
Salaman myynti (sijoitusten ja velkojen vähennys)	453 273	–	92 012	–
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden vähennys (netto)	25 590	–	27 393	–
Satunnaiset tuotot ja kulut	578 541	-5 952	738 040	-5 728
Oikaisuerät:				
Vastuuvelan muutokset	2 706 732	2 850 982	2 033 218	1 069 394
Sijoitusten arvonalennukset ja arvonorotukset	-706 085	-106 925	-690 746	-89 198
Poistot	54 231	72 843	27 435	30 496
Osakkuusyritysten yhdistely	47 704	-57 114	–	–
	2 693 612	2 842 631	1 627 790	1 038 643
Pääomarahoitus				
Pitkäaikaisen vieraan pääoman lisäys	2 985	10 900	1 800	4 000
Varojen lähteet yhteensä	2 696 597	2 853 531	1 629 590	1 042 643
Varojen käyttö				
Voitonjako				
Pitkäaikaisen vieraan pääoman korot	11 832	13 903	10 516	12 514
Verot	29 028	15 952	32 917	10 355
Takuupääoman korko	180	180	180	180
Muu voitonjako	100	150	100	150
	41 140	30 185	43 713	23 199
Investoinnit				
Sijoitusten lisäys (netto)	2 841 269	2 480 303	1 557 377	950 442
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden lisäys (netto)	–	30 471	–	25 883
	2 841 269	2 510 774	1 557 377	976 325
Pääoman palautukset				
Pitkäaikaisen vieraan pääoman vähennys	24 866	16 898	14 695	15 239
Vähemmistöosuuden vähennys	10 230	192	–	–
Oman pääoman vähennys	–	1 336	–	–
	35 096	18 426	14 695	15 239
Varojen käyttö yhteensä	2 917 505	2 559 385	1 615 785	1 014 763
Liikepääoman vähennys/lisäys	-220 908	294 146	13 805	27 880
Liikepääoman muutos				
Salaman myynti	-213 957	–	–	–
Saamisten muutos	-35 718	-110 854	-57 141	-22 162
Rahojen ja pankkisaamisten muutos	-3 511	16 698	-5 831	17 765
Siirtosaamisten muutos	-49 591	138 561	32 306	9 116
Jälleenvakuutustallettevelkojen muutos	17	1 727	17	-126
Velkojen muutos	2 835	37 124	6 487	13 728
Siirtovelkojen muutos	79 017	210 890	37 967	9 559
Liikepääoman vähennys/lisäys	-220 908	294 146	13 805	27 880

TULOSLASKELMA

Tuloslaskelma					
1000 mk	Viite	Konserni		Emoyhtiö	
		1997	1996	1997	1996
VAKUUTUSTEKNINEN LASKELMA					
Henkivakuutus					
Vakuutusmaksutulo					
Vakuutusmaksutulo	2	1 526 352	2 987 141	1 048 394	1 307 354
Jälleenvakuuttajien osuus		-38 475	-31 958	-34 779	-28 084
		1 487 877	2 955 183	1 013 615	1 279 270
Sijoitustoiminnan tuotot	3	1 143 192	1 218 624	755 661	740 622
Sijoitusten arvonkorotus	3	630 480	4 923	619 400	-
Korvauskulut					
Maksetut korvaukset					
Maksetut korvaukset	4	-830 499	-898 224	-667 471	-622 217
Jälleenvakuuttajien osuus		25 936	25 645	23 936	20 902
		-804 563	-872 579	-643 535	-601 315
Korvausvastuun muutos					
Korvausvastuun muutos		-70 498	-162 508	-24 531	-65 450
Jälleenvakuuttajien osuus		1 605	-2 733	1 416	-2 468
		-68 893	-165 241	-23 115	-67 918
Korvauskulut yhteensä		-873 456	-1 037 820	-666 650	-669 233
Vakuutusmaksuvastuun muutos					
Vakuutusmaksuvastuun muutos	5,6,7	-2 642 944	-2 687 343	-2 014 172	-1 004 590
Jälleenvakuuttajien osuus		5 105	1 602	4 069	3 114
		-2 637 839	-2 685 741	-2 010 103	-1 001 476
Liikekulut	6,7	-158 169	-218 412	-120 906	-158 239
Sijoitustoiminnan kulut	3	-217 197	-240 943	-204 179	-164 834
Sijoitusten arvonkorotuksen oikaisu	3	-2 783	-31	-2 414	-9 645
Muut vakuutustekniset kulut		-777	-1 970	-777	-1 385
Vakuutustekninen tulos		-628 672	-6 187	-616 353	15 080

Tuloslaskelma

1000 mk	Viite	Konserni		Emoyhtiö	
		1997	1996	1997	1996
MUU KUIN VAKUUTUS- TEKNINEN LASKELMA					
Muut tuotot		11 734	11 444	9 750	9 324
Muut kulut		-4 146	-3 808	-3 475	-3 239
Välittömät verot varsinaisesta toiminnasta					
Tilikauden verot		-29 759	-10 379	-33 725	-5 469
Aikaisempien tilikausien verot		731	-5 573	808	-4 886
		-29 028	-15 952	-32 917	-10 355
Osuus osakkuusyritysten voitoista/ tappioista verojen jälkeen		142 878	73 445	-	-
Tappio/voitto varsinaisesta toiminnasta verojen jälkeen		-507 234	58 942	-642 995	10 810
Satunnaiset tuotot ja kulut	8				
Satunnaiset tuotot		747 131	-	738 040	-
Satunnaiset kulut		-	-5 952	-	-5 728
Osuus osakkuusyritysten voitoista/ tappioista verojen jälkeen		-168 590	-	-	-
		578 541	-5 952	738 040	-5 728
Voitto satunnaiserien jälkeen		71 307	52 990	95 045	5 082
Poistoeron lisäys/vähennys		-2 224	-16 933	4 573	-14 844
Vapaaehtoisten varausten vähennys		824	17 374	1 200	10 100
		-1 400	441	5 773	-4 744
Tilikauden voitto ennen vähemmistöosuutta		69 907	53 431		
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta		-1 124	-605		
Tilikauden voitto		68 783	52 826	100 818	338

Tase					
1000 mk	Viite	Konserni		Emoyhtiö	
		1997	1996	1997	1996
Vastaavaa					
Aineettomat hyödykkeet	9				
Aineettomat oikeudet		–	10 073	–	7 664
Muut pitkävaikutteiset menot		7 786	12 581	7 786	11 721
		7 786	22 654	7 786	19 385
Sijoitukset	10				
Kiinteistösijoitukset	11,13				
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet		1 932 160	2 701 674	1 771 217	1 810 583
Lainasaamiset konserniyrityksiltä		–	–	72 467	99 740
		1 932 160	2 701 674	1 843 684	1 910 323
Sijoitukset konserni- ja osakkuusyrityksiin	12				
Konserniyritysten osakkeet ja osuudet	13	–	–	–	92 012
Konserniyritysten liikkeeseenlaskemat rahoitusmarkkinavälineet		–	–	–	550 000
Osakkuusyritysten osakkeet ja osuudet	13	469 187	527 618	236 139	240 132
Osakkuusyritysten liikkeeseenlaskemat rahoitusmarkkinavälineet ja lainasaamiset osakkuusyrityksiltä		569 050	29 000	569 050	29 000
		1 038 237	556 618	805 189	911 144
Muut sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	13	2 739 829	2 796 023	2 736 687	1 768 278
Rahoitusmarkkinavälineet		3 511 093	7 125 207	3 511 093	2 275 008
Kiinnelainasaamiset	14	70 878	80 888	87 558	96 613
Muut lainasaamiset	14	93 824	146 693	147 248	169 889
Talletukset		163 488	50 000	163 488	28 000
		6 579 112	10 198 811	6 646 074	4 337 788
Sijoitukset yhteensä		9 549 509	13 457 103	9 294 947	7 159 255
Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset	15	–	69 317		
Saamiset	16				
Ensivakuutustoiminnasta					
Vakuutuksenottajilta		6 924	27 191	6 924	12 958
Jälleenvakuutustoiminnasta		239	954	239	850
Muut saamiset		16 969	37 319	22 718	73 215
		24 132	65 464	29 881	87 023
Muu omaisuus					
Aineelliset hyödykkeet					
Kalusto	17	3	27 661	3	23 145
Muut aineelliset hyödykkeet		41	50	41	50
		44	27 711	44	23 195
Rahat ja pankkisaamiset		29 983	56 697	29 983	35 813
Muu omaisuus		2 463	2 463	2 463	2 463
		32 490	86 871	32 490	61 471
Siirtosaamiset					
Korot ja vuokrat		128 111	321 890	127 932	99 380
Muut siirtosaamiset		31 608	136 565	50 859	47 104
		159 719	458 455	178 791	146 484
Vastaavaa yhteensä		9 773 636	14 159 864	9 543 895	7 473 618

Tase					
1000 mk	Viite	Konserni		Emoyhtiö	
		1997	1996	1997	1996
Vastattavaa					
Oma pääoma	18				
Sidottu					
Pohjarahasto		17 000	17 000	17 000	17 000
Takuupääoma		3 000	3 000	3 000	3 000
Arvonkorotusrahasto		34 718	63 213	33 472	33 812
Muu sidottu		194 220	197 763	–	–
		248 938	280 976	53 472	53 812
Vapaa					
Käyttörahassto		151 413	141 897	162 321	162 263
Edellisten tilikausien voitto/tappio		73 480	30 450	–	–
Tilikauden voitto		68 783	52 826	100 818	338
		293 676	225 173	263 139	162 601
Oma pääoma yhteensä		542 614	506 149	316 611	216 413
Vähemmistöosuus		5 873	14 979		
Varaukset	19				
Kertynyt poistoero		27 285	28 113	19 336	23 909
Vapaaehtoiset varaukset		5 221	17 033	3 600	4 800
		32 506	45 146	22 936	28 709
Vakuutustekninen vastuuvélka					
Vakuutusmaksuvastuu	20	8 399 795	11 585 930	8 399 795	6 385 623
Jälleenvakuuttajien osuus		-40 357	-41 420	-40 357	-36 288
		8 359 438	11 544 510	8 359 438	6 349 335
Korvausvastuu		621 237	1 644 674	621 237	596 706
Jälleenvakuuttajien osuus		-8 015	-7 890	-8 015	-6 599
		613 222	1 636 784	613 222	590 107
Vakuutustekninen vastuuvélka yhteensä		8 972 660	13 181 294	8 972 660	6 939 442
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvélka		–	22 420		
Jälleenvakuutusllettevelat		1 314	1 905	1 314	1 331
Velat					
Ensivakuutustoiminnasta		362	552	362	455
Jälleenvakuutustoiminnasta		485	522	485	332
Lainat rahoituslaitoksilta		28 127	39 272	12 471	12 493
Eläkelainat		171 032	183 905	171 032	183 905
Muut velat		15 592	25 618	25 569	32 117
		215 598	249 869	209 919	229 302
Saadut ennakot ja siirtovelat		3 071	138 102	20 455	58 421
Vastattavaa yhteensä		9 773 636	14 159 864	9 543 895	7 473 618

1. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

a) Muutokset laskentaperiaatteissa

Suomi-yhtiöllä ja sen tytäryhtiöillä ei ole omaa henkilöstöä, vaan ne ostavat tarvitsemansa palvelut pääosin muilta Pohjola-yhtiöiltä. Palveluveloitusten kirjaamisessa siirryttiin vuoden 1997 aikana menolajikohtaisista menonsiirroista pääosin kokonaisveloituksiin. Muutoksella ei ollut vaikutusta tulokseen, mutta sen seurauksena menolajikohtaiset kulut eivät ole vertailukelpoiset vuoden 1996 lukujen kanssa. Toimintokohtaisten kulujen vertailukelpoisuuteen muutos ei vaikuta.

Aikaisempina vuosina henkilömääränä kerrottiin Pohjolaan työsuhteessa olleesta henkilöstöstä sen henkilöstön osuus, joka työskenteli yhtiökohtaisten työmäärien suhteessa Suomi-yhtiön konsernin hyväksi. Tästä esittämistävaasta luovuttiin vuonna 1997.

Taloudellisen pitoajan lyhenemisen vuoksi työasemien poisto-aika muutettiin viidestä vuodesta kolmeen vuoteen.

b) Konsernitilinpäätös

Konsernitilinpäätökseen yhdistellään sellaiset yhteisöt, joissa emoyhtiöllä on joko suoraan tai välillisesti määräysvalta. Kaikissa konserniyrityksissä määräysvalta perustuu äänenemmistöön.

Konsernitilinpäätös laaditaan emoyhtiön ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien, taseiden ja liitetietojen yhdistelminä, joista eliminoidaan yhtiöiden väliset saamiset ja velat, tuotot ja kulut, voitonjako, aktivoidut sisäiset katteet sekä keskinäinen osakeomistus. Vuoden aikana hankitut tytäryhtiöt yhdistellään hankintahetkestä lähtien ja vuoden aikana myydyt yhtiöt yhdistellään myyntihetkeen saakka. Eliminoidut sisäiset katteet tuloutetaan suunnitelmapoistojen tai arvonalennusten tahdissa. Tuloksesta ja omasta pääomasta erotetaan vähemmistön osuus omaksi eräkseen.

Konsernin keskinäinen osakeomistus eliminoidaan hankintamenomenetelmää käyttäen. Syntynyt konserniaktiiva jaetaan tytäryhtiöiden omaisuuserille ja poistetaan näiden poistosuunnitelman mukaan.

Tytäryhtiöosakkeiden arvonorotukset on asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöiden osalta merkitty konsernitaseella tytäryhtiöiden omistamien kiinteistöjen arvonorotuksiksi.

Osakkuusyritykset eli yritykset, joiden äänivallasta konserni omistaa 20-50 prosenttia, yhdistellään konsernitilinpäätökseen pääomaosuusmenetelmällä. Eläkevakuutusosakeyhtiö Ilmarinen on jätetty yhdistelemättä, sillä työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain mukaan lakisääteistä eläkevakuutusta harjoittavaa yhtiötä ei saa yhdistellä muun yrityksen konsernitilinpäätökseen. Yhdistelykielto perustuu työeläkevakuutusta koskeviin rajoituksiin. Lisäksi on säädetty, ettei yhdistelemättä jättämisen vaikutuksella oikaista emoyhtiön jakokelpoisen oman pääoman määrää. Asunto Oy Helsingin Korppaanmäki on yhdistelty yhteisyrityksenä. Muut omistukset keskinäisissä asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöissä on jätetty yhdistelemättä. Koska näiden yhtiöiden kulut katetaan osakkaalta perittävällä yhtiövastikkeella, on yhdistelemättä jättämisen vaikutus konsernin tulokseen ja vapaaseen omaan pääomaan vähäinen.

Tuloslaskelmaan sisältyy konsernin osuus yhdisteltyjen osakkuusyritysten tuloksista. Taseessa osakkuusyritysten hankintameno ja konsernin vapaaseen omaan pääomaan lisätään konsernin osuus hankinnan jälkeen

kertyneistä osakkuusyrityksen voitoista tai tappioista. Osuus hankinnan jälkeen toteutetuissa suunnatuissa aneissa kertyneestä vararahastosta sekä osuus tehdyistä arvonorotuksista on lisätty konsernin sidottuun omaan pääomaan. Osakkuusyritysten kokonaan omistama Suomi-yhtiön takuupääoma on eliminoitu sidotusta omasta pääomasta. Konsernin ja osakkuusyritysten välisistä kaupoista syntyneet sisäiset katteet on eliminoitu vuodesta 1995 alkaen konsernin omistussuhteen suhteessa. Konserniaktiiva ja eliminoitu sisäinen kate kirjataan tuloslaskelmaan samoja periaatteita noudattaen kuin tytäryhtiöitäkin yhdisteltäessä.

Helsingin Korppaanmäki on yhdistelty rivi riviltä omistussuhteen (50 %) mukaan soveltaen muutoin samoja periaatteita kuin tytäryritystenkin yhdistelyssä.

Tuloslaskelmassa on osakkuusyritysten voittoihin sisällytetty Ilmariselta saadut osingot. Osakkuusyritysten tasearvoon sisältyy Ilmarisen osakkeiden hankintameno.

Suomi-yhtiöllä ja Ilmarisella on joitakin keskinäisiä liiketapahtumia, jotka liittyvät tavanomaiseen vakuutus-toimintaan tai siihen liittyvään toimintaan. Yhteistyö perustuu sopimuksiin ja on sosiaali- ja terveysministeriön valvonnan alaista. Yhtiöillä on mm. yhteinen atk-käyttöpöytäpalveluista vastaava osakkuusyhtiö.

c) Sijoitusten kirjanpitoarvo

Rakennukset ja rakennelmat esitetään taseessa suunnitelmapoistoilla vähennetyn hankintameno määrällisenä. Hankintamenoon sisällytetään hankinnasta aiheutuneet muuttuvat menot. Kiinteistöosakkeet sekä maa- ja vesialueet esitetään taseessa hankinnasta aiheutuneiden muuttuvien menojen tai niitä alemman käyvän arvon määrällisenä. Joidenkin kiinteistö-sijoitusten kirjanpitoarvoja on korotettu. Suunnitelmapoisto vähennetään myös rakennusten tuloutetuista arvonorotuksista.

Sijoitusomaisuudeksi katsottavat muut osakkeet ja osuudet esitetään taseessa hankinnasta aiheutuneiden muuttuvien menojen tai niitä alemman käyvän arvon määrällisenä. Joidenkin sijoitusomaisuusosakkeiden kirjanpitoarvoja on korotettu. Rahoitusmarkkinavälineet esitetään hankintameno tai tätä pysyvästi alemman todennäköisen arvon määrällisenä. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintahinnan erotus jaksotetaan korkotuoroiksi tai niiden vähennykseksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuajana. Vastaerä merkitään hankintameno lisäykseksi tai vähennykseksi. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen.

Käyttöomaisuudeksi katsottavat osakkeet ja osuudet esitetään taseessa pysyvillä arvonalennuksilla vähennetyn hankintameno määrällisenä. Hankintameno lasketaan fifo-menetelmää käyttäen. Joidenkin osakkeiden arvoja on korotettu.

Saamisiksi katsottavat sijoitukset esitetään taseessa nimellisarvon tai tätä pysyvästi alemman todennäköisen arvon määrällisenä.

Sijoituksista aikaisemmin tehty arvonalennukset palautetaan tulosvaikutteisesti hankintamenoon käyvän arvon nousua vastaavalla osuudella.

Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelan katteeksi hankitut sijoitukset arvostetaan taseessa käypään arvoon ja arvon muutos kirjataan tuloslaskelmaan arvonorotuksena, arvonalennuksena tai niiden oikaisuna.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Johdannaissopimuksia käytetään suojaamaan joukkolainasalkkua korkoriskiltä. Sopimusten määrä ei ollut merkittävä salkun markkina-arvoon nähden.

d) Muun omaisuuden kuin sijoitusten kirjanpitoarvo

Aineettomat hyödykkeet ja kalusto esitetään taseessa suunnitelmapoistoilla vähennetyin hankintameno määräisenä. Hankintameno sisällytetään hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot.

Vakuutusmaksusaamiset merkitään taseeseen todennäköiseen arvoon ja muut saamiset nimellisarvoon tai tätä pysyvästi alempaan todennäköiseen arvoon.

e) Suunnitelmapoistojen perusteet

Poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa.

Rakennusten ja rakennelmien suunnitelman mukaiset poistot on laskettu rakennuskohtaisesta hankintamenoista ja tuloutetusta arvokorotuksesta rakennuksen arvioitun taloudellisen käyttöiän mukaan tasapoistoin. Poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit ovat keskimääräisesti seuraavat:

Asuinrakennukset	50 vuotta	2 %
Toimisto- ja hotellirakennukset	30-50 vuotta	2-3,3 %
Liike- ja teollisuusrakennukset	20-50 vuotta	2-5 %
Rakennusten ainesosat	10-15 vuotta	6,7-10 %
Aktivoidut korjaus- ja muutostyöt	10-20 vuotta	5-10 %
Muut aktiivat	10 vuotta	10 %
Tuloutetut arvokorotukset	kuten rakennus	
Rahastoidut arvokorotukset	ei poistoa	

Suunnitelmapoistojen tekeminen on aloitettu vuonna 1995 hankintameno poistamatta olevasta osasta, joka kirjataan suunnitelman mukaan poistoina kuluksi jäljellä olevana taloudellisena pitoaikana. Käyvän arvon aleneminen otetaan tarvittaessa huomioon rakennuksen ylimääräisenä suunnitelmapoistona.

Aineettomien hyödykkeiden ja kaluston suunnitelman mukaiset poistot on laskettu hyödykeryhmäkohtaisesta hankintamenoista hyödykeryhmän arvioitun taloudellisen käyttöiän mukaan tasapoistoin. Poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit ovat:

Aineettomat oikeudet (atk-ohjelmat)	5 vuotta	20 %
Muut pitkävaikutteiset menot	5-10 vuotta	10-20 %
Työasemat	3 vuotta	33,3 %
Kuljetusvälineet ja muut atk-laitteet	5 vuotta	20 %
Muu kalusto	10 vuotta	10 %

f) Sijoitusten arvokorotukset

Maa- ja vesialueiden, rakennusten ja arvopapereiden arvoja voidaan korottaa. Sijoitusomaisuudeksi katsottavien hyödykkeiden arvokorotusten vastaerä on vuodesta 1978 alkaen pitänyt kirjata tuloslaskelmaan ja käyttöomaisuudeksi katsottavien hyödykkeiden arvokorotusten vastaerä arvokorotusrahastoon. Tätä vanhempien arvokorotusten vastaerät ovat aikaisemman kirjauskäytännön mukaisesti arvokorotusrahastossa, pohjarahastossa tai vakuutusteknisessä vastuuvälissä.

Arvokorotusrahastoa saa käyttää pohjarahaston kartuttamiseen siltä osin kuin se kartutushetkellä kohdistuu käyttöomaisuudeksi katsottaviin sijoituksiin.

Jos arvokorotus osoittautuu aiheettomaksi, tuloutettu arvokorotus oikaistaan tulosvaikutteisesti ja rahastoitu arvokorotus peruutetaan arvokorotusrahastosta.

Vakuutustekniseen vastuuvälään kirjattu vanha arvokorotus oikaistaan myös tulosvaikutteisesti.

Rakennusten tuloutettu arvokorotus poistetaan suunnitelman mukaan.

g) Sijoitusten käypä arvo ja arvostuserot

Tilinpäätöksen liitetiedoissa kerrotaan tase-eräkohtaisesti sijoitusten jäljellä oleva hankintameno, kirjanpitoarvo ja käypä arvo. Kahden ensiksi mainitun arvokorotus muodostuu arvokorotuksista tai osakkuusyritysten yhdistelyyn liittyvistä oikaisuksista. Kahden viimeksi mainitun arvokorotus osoittaa taseeseen kirjaamattomat arvostuserot.

Pohjola-yhtiöiden asiantuntijat määrittelevät vuosittain kullekin kiinteistölle ja kiinteistöosakkeelle käyvän arvon. Kiinteistöjä arvostettaessa lähtökohtana ei ole pidetty välitöntä realisointia nykyisessä markkinatilanteessa, vaan käyvät arvot on määritelty lähinnä tuottoarvomenetelmällä. Rinnakkaisena arviointimenetelmänä on käytetty tonttien ja asuinkiinteistöjen osalta alueellisia markkinahintatilastoja ja rakennusten osalta teknisiä nykyarvoja. Käyvät arvot on määritelty yksilöllisesti kohteittain ja varovaisuuden periaatetta noudattaen.

Noteerattujen arvopapereiden sekä sellaisten arvopapereiden, joille on olemassa markkinat, käypänä arvona käytetään vuoden viimeisintä kaupantekokurssia tai sen puuttuessa ostokurssia. Vuoteen 1994 saakka käypänä arvona on käytetty vuoden viimeisintä ostokurssia. Muiden arvopapereiden käypänä arvona pidetään todennäköistä luovutushintaa, jäljellä olevaa hankintamenoa tai substanssiin pohjautuvaa arvoa.

Saamisten käypänä arvona pidetään nimellisarvoa tai tätä alemmaa todennäköistä arvoa.

h) Vakuutustekninen vastuuvälä

Vastuuvälää laskettaessa on käytetty sopimuskohtaista laskentaa. Käytetty laskuperustekorkokanta eri vakuutusryhmille on valittu turvaavasti yhtiön omaisuuden tuottotason perusteella. Käytetyt korkokannat täyttävät sosiaali- ja terveysministeriön vaatimukset.

Vakuutusten hankinnasta aiheutuneet menot on esitetty tuloslaskelmassa liikekuluina. Yksilöllisten eläkevakuutusten hankintamenoista osa jaksotetaan myöhemmille vuosille vähentämällä ne vakuutusmaksuvastuusta (ns. zillmerointimenettely). Zillmeroinnin kuoletusaika on enintään 10 vuotta. Muuta vakuutusten hankintamenojen jaksotusmenettelyä ei ole käytetty.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Vakuutustekniseen vastuuvélkaan sisältyy lisäetujen vastuu. Lisäetuja (asiakasetuja) ovat sosiaali- ja terveysministeriön määräysten mukaan kaikki ne edut, joihin vakuutusyhtiö ei ole sitoutunut vakuutussopimuksissa, esim. maksun alennukset, lisäsummat, asiakashyvitykset ja lisäetuvastuu tulevia asiakashyvityksiä varten.

Vakuutustekninen vastuuvélka merkitään taseeseen nettoperiaatteella siten, että velan vähennyseränä esitetään jälleenvakuuttajien osuus. Velka ja siitä vähennetty saaminen eivät ole kuitattavissa keskenään, sillä velkoja ja velallinen eivät niissä ole samat.

i) Kohtuusperiaate

Vakuutusyhtiölain 13 luvun 3 §:n mukaan henkivakuutuksessa on noudatettava ns. kohtuusperiaatetta sellaisten vakuutusten kohdalla, joilla on vakuutussopimuksen mukaan oikeus vakuutusten mahdollisesti tuottaman ylijäämän perusteella myönnettäviin lisäetuihin (asiakasedut). Tämä periaate edellyttää, että kohtuullinen osa näiden vakuutusten tuottamasta ylijäämästä palautetaan lisäetuina (asiakasedut) näille vakuutuksille, mikäli vakavaraisuusvaatimukset eivät estä palautusten antamista. Lisäetujen tason suhteen on pyrittävä jatkuvuuteen.

j) Toimintapääoma

Sosiaali- ja terveysministeriö valvoo vakuutusyhtiöiden vakavaraisuutta. Keskeisimpänä mittarina käytetään toimintapääomaa, jolla tarkoitetaan varovaiseen käypään arvoon arvostettujen varojen ja velkojen erotusta. Toimintapääoman ja oman pääoman on täytettävä vakuutusyhtiölaissa säädetyt vähimmäismäärävaatimukset. Toimintapääoma kerrotaan liitetiedoissa.

k) Vapaaehtoiset varaukset ja poistoero

Suomen kirjanpito- ja verolainsäädännön perusteella voi tilinpäätökseen kirjata vapaaehtoisia varauksia ja suunnitelman ylittäviä poistoja. Nämä erät ovat verotuksessa vähennyskelpoisia vain, jos ne on vähennetty myös kirjanpidossa.

l) Lykätty verovelka

Tuloutetut arvonkorotukset luetaan korotusvuoden verotettavaan tuloon ja niistä tehty poisto ja arvonalennus vähennetään vastaavasti verotettavasta tulosta. Arvonkorotusrahastoon ja vakuutustekniseen vastuuvélkaan merkityt arvonkorotuksia sen sijaan verotetaan vasta omaisuuden myynnin yhteydessä.

Rahastoituihin arvonkorotuksiin ja liitetiedoissa esitettyihin arvostuseroihin sisältyvää lykättyä verovelkaa ei ole tilinpäätöksessä esitetty erikseen velkana. Sama koskee vapaaehtoisin varauksiin ja poistoeroon sisältyvää verovelkaa.

Verokanta on 28 prosenttia.

m) Ulkomaanrahan määräiset erät

Ulkomaanrahan määräiset liiketapahtumat kirjataan tapahtumapäivän kurssiin. Tilikauden päättyessä avoina olevat ulkomaanrahan määräiset saamiset ja velat muutetaan Suomen rahaksi Suomen Pankin tilinpäätöspäivänä noteeraamaan kurssiin. Sekä tilikaudella että tilinpäätöksessä syntyneet kurssivoitot ja -tappiot merkitään tuloslaskelmaan ao. tulojen ja menojen oikaisueriksi tai sijoitustoiminnan tuotoiksi ja kuluiksi, mikäli kurssi-erot liittyvät rahoitustapahtumiin.

n) Henkilökunnan eläkejärjestelyt

Emoyhtiöllä ja tytäryhtiöillä ei ole omaa henkilöstöä. Työntekijäin eläkelain voimaan tullessa eläkkeellä jo olleen Suomi-yhtiön silloisen henkilöstön eläkevastuu sisältyy yhtiön vakuutustekniseen vastuuvélkaan, koska eläketurva perustuu tältä osin vapaamuotoiseen eläkevakuutukseen.

o) Toimintokohtainen tuloslaskelmakaava

Liikekulut sekä aineettomien hyödykkeiden ja kaluston poistot sisällytetään toimintokohtaisesti tuloslaskelman eriin. Korvausten hoitamiseen liittyvä kuluosuus sisällytetään maksettuihin korvauksiin ja sijoitusten hoitamiseen liittyvä kuluosuus sijoitustoiminnan kuluihin. Liikekuluina esitetään vain vakuutusten hankinnan ja hoidon sekä yleishallinnon kulut. Menevästä jälleenvakuutuksesta saadut palkkiot ovat liikekulujen vähennyserä. Muista tuotoista (suoritemyynnistä) aiheutuneet kulut sisältyvät muihin kuluihin. Rakennusten suunnitelmapoistot esitetään sijoitustoiminnan kuluina.

p) Tunnuslukujen laskentakaavat

Henkivakuutuksen tunnusluvut on laskettu sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 1997 antamien ohjeiden mukaisesti.

Liikevaihto =

- + Vakuutusmaksutulo ennen luottotappioita ja jälleenvakuuttajien osuutta
- + Sijoitustoiminnan tuotot sekä arvonorotukset ja niiden oikaisu
- + Muut tuotot

Liikekustannussuhde (%) =

- + Liikekulut
 - + Korvausten selvittelykulut
- $$\frac{\text{Korvausten selvittelykulut}}{\text{Kuormitustulo}} \times 100$$
- Kuormitustulo on laskuperusteiden mukaan liikekustannusten kattamiseen tarkoitettu erä.

Toimintapääoma =

Laskelma liitetiedoissa

Vakavaraisuuspääoma =

- Toimintapääoma
- + tasoitusmäärä
- + vähemmistöosuus

Vakavaraisuusaste (%) =

- Vakavaraisuuspääoma
- $$\frac{\text{Vakavaraisuuspääoma}}{\text{Vakuutustekninen vastuuvélka}} \times 100$$
- + Vakuutustekninen vastuuvélka
 - Tasoitusmäärä
 - 75 % sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvélasta

2. Vakuutusmaksutulo

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Ensivakuutus				
Kotimaasta	1 526 388	2 986 653	1 048 430	1 307 412
Jälleenvakuutus				
Henkivakuutus	235	797	235	219
Kokonaisvakuutusmaksutulo	1 526 623	2 987 450	1 048 665	1 307 631
Luottotappiot vakuutusmaksusaamisista	-271	-309	-271	-277
Vakuutusmaksutulo ennen jälleenvakuuttajien osuutta	1 526 352	2 987 141	1 048 394	1 307 354
Ensivakuutuksen kokonaisvakuutusmaksutulon erittely				
Henkivakuutus				
Yksilöllinen henkivakuutus	569 842	903 156	519 027	824 735
Kapitalisaatiosopimus	269 873	1 123 129	–	–
Työntekijäin ryhmähenkivakuutus	71 064	59 907	64 374	53 425
Muu ryhmähenkivakuutus	49 132	56 638	35 304	37 967
Yhteensä	959 911	2 142 830	618 705	916 127
Eläkevakuutus				
Yksilöllinen eläkevakuutus	515 309	581 239	429 725	391 285
Vapaamuotoinen työeläkevakuutus	51 168	262 584	–	–
Yhteensä	566 477	843 823	429 725	391 285
Yhteensä	1 526 388	2 986 653	1 048 430	1 307 412
Jatkuvat vakuutusmaksut	896 511	1 023 123	741 064	711 703
Kertamaksut	629 877	1 963 530	307 366	595 709
Yhteensä	1 526 388	2 986 653	1 048 430	1 307 412
Vakuutusmaksut sopimuksista, jotka eivät oikeuta hyvitykseen	10	4 489	10	4 489
Vakuutusmaksut sopimuksista, jotka oikeuttavat hyvitykseen	1 496 984	2 968 317	1 048 420	1 302 923
Vakuutusmaksut sijoitussidonnaisesta vakuutuksesta	29 394	13 847	–	–
Yhteensä	1 526 388	2 986 653	1 048 430	1 307 412

3. Sijoitustoiminnan nettotuotto

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Sijoitustoiminnan tuotot				
Tuotot sijoituksista konserniyrityksiin				
Osinkotuotot	–	–	3 833	2 208
Korkotuotot	–	–	17 690	19 400
Yhteensä	–	–	21 523	21 608
Tuotot sijoituksista osakkuusyriityksiin				
Osinkotuotot	–	–	30 476	16 294
Korkotuotot	21 970	1 673	21 970	1 673
Yhteensä	21 970	1 673	52 446	17 967
Tuotot kiinteistösijoituksista				
Osinkotuotot	10	10	–	–
Korkotuotot				
Konserniyritykset	–	–	5 222	7 124
Muut	1 242	1 568	1 175	1 435
Vuokra- ym. tuotot				
Konserniyritykset	–	–	2 650	2 920
Muut	249 006	274 800	200 035	182 270
Yhteensä	250 258	276 378	209 082	193 749
Tuotot muista sijoituksista				
Osinkotuotot	133 987	82 591	90 978	62 716
Korkotuotot				
Konserniyritykset	–	–	453	1 369
Muut	374 065	494 277	203 013	187 274
Muut tuotot	12 928	9 356	11 999	7 750
Yhteensä	520 980	586 224	306 443	259 109
Yhteensä	793 208	864 275	589 494	492 433
Palautuneet arvonalennukset	111 085	131 803	104 799	101 344
Myyntivoitot	238 899	222 546	61 368	146 845
Sijoitustoiminnan tuotot yhteensä	1 143 192	1 218 624	755 661	740 622
Sijoitustoiminnan kulut				
Kulut kiinteistösijoituksista	107 335	107 322	126 331	106 636
Kulut muista sijoituksista	16 136	12 385	13 193	7 001
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut				
Konserniyritykset	–	–	617	962
Muut	12 780	15 860	10 985	13 279
Yhteensä	136 251	135 567	151 126	127 878
Arvonalennukset	32 697	29 770	31 040	2 501
Rakennusten suunnitelmapoistot	45 464	62 833	20 080	22 227
Myyntitappiot	2 785	12 773	1 933	12 228
Sijoitustoiminnan kulut yhteensä	217 197	240 943	204 179	164 834
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonorotuksia ja niiden oikaisua	925 995	977 681	551 482	575 788
Sijoitusten arvonorotus	630 480	4 923	619 400	–
Sijoitusten arvonorotuksen oikaisu	-2 783	-31	-2 414	-9 645
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	1 553 692	982 573	1 168 468	566 143
Osinkotuottoihin sisältyvä yhtiöveron hyvitys	32 533	14 265	31 669	9 445
Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus em. henkivakuutuksen nettotuotosta	6 962	2 955	–	–

4. Maksetut korvaukset

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Ensivakuutus				
Maksetut korvaukset				
Henkivakuutus	471 619	416 095	433 196	361 042
Eläkevakuutus	149 500	195 274	60 863	46 469
Yhteensä	621 119	611 369	494 059	407 511
Takaisinostot				
Henkivakuutus	178 778	243 512	151 290	195 343
Eläkevakuutus	10 201	18 446	2 375	3 310
Yhteensä	188 979	261 958	153 665	198 653
Ensivakuutus yhteensä	810 098	873 327	647 724	606 164
Jälleenvakuutus	–	540	–	154
Korvausten selvittelykulut	20 401	24 357	19 747	15 899
Yhteensä	830 499	898 224	667 471	622 217

5. Lisäedut (asiakasedut)

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Lisätujen (asiakasetujen) vaikutus vakuutustekniseen tulokseen	-1 641 520	-435 277	-1 388 320	-241 129

6. Tuloksen vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Vakuutusmaksuvastuun muutos				
Vastuuvélkaperusteiden muutos	-179 605	111 939	-179 605	81 648
Liikekulut, kaikki toiminnot yhteensä				
Atk-työasemien poistoajan lyhentäminen	-2 928	–	-2 496	–

7. Kulujen erittely

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
KULUT TOIMINNOITTAIN				
(tuloslaskelman nimike on kerrottu suluissa)				
Korvausten selvittelykulut (maksetut korvaukset)				
Suoraan kohdistetut	44	37	42	33
Osuus kiinteistä kuluista	20 357	24 320	19 705	15 866
Yhteensä	20 401	24 357	19 747	15 899
Liikekulut (liikekulut)				
Vakuutusten hankintamenot ¹⁾	61 248	119 111	41 874	86 480
Vakuutusten hoitokulut	69 779	70 487	55 119	50 156
Hallintokulut	27 142	28 814	23 913	21 603
Yhteensä	158 169	218 412	120 906	158 239
Sijoitusten hoitokulut (sijoitustoiminnan kulut)				
Suoraan kohdistetut ²⁾	101 060	100 360	122 287	102 550
Osuus kiinteistä kuluista	16 364	16 682	12 132	10 207
Yhteensä	117 424	117 042	134 419	112 757
Suoritemyynnin kulut (muut kulut)	4 142	3 808	3 471	3 239
Varhaiseläkejärjestely (satunnaiset kulut)	–	5 952	–	4 802
Yhteensä tuloslaskelmassa	300 136	369 571	278 543	294 936
KULUT MENOLAJEITTAIN				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	17 451	110 366	1 977	87 577
Luontoisetujen raha-arvo	588	3 863	10	3 238
Eläkekulut	3 713	29 259	177	23 372
Muut henkilösivukulut	995	12 158	138	9 857
Yhteensä	22 747	155 646	2 302	124 044
Ensivakuutuksen palkkiot	15 092	18 098	11 220	14 782
Suunnitelmapoistot tuloslaskelmanimikkeittäin				
Maksetut korvaukset	1 013	565	911	483
Liikekulut	5 699	8 632	4 518	7 179
Sijoitustoiminnan kulut	2 055	812	1 927	606
Yhteensä	8 767	10 009	7 356	8 268
Muut kulut ²⁾	253 531	186 102	257 665	148 108
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden myyntivoitot/tappiot	-1	-284	–	-266
Yhteensä tuloslaskelmassa	300 136	369 571	278 543	294 936
VAKUUTUSTEN AKTIVOITUJEN HANKINTAMENOJEN MUUTOS				
Vakuutusmaksuvastuun muutokseen sisältyy				
Uusi aktivointi	-21 311	-90 493	-16 820	-68 824
Aikaisempien aktivointien				
- poisto (säännönmukainen)	16 688	20 995	13 087	15 236
- lisäpoisto (laskuperustemuutos)	–	111 939	–	81 648
Tuotto (-) / kulu tuloslaskelmassa	-4 623	42 441	-3 733	28 060

Vakuutusten aktivoitujen hankintamenojen kokonaismäärä (zillmeeraus) näkyy liitetiedossa 20.

¹⁾ Sisältää ensivakuutuksen palkkiot

²⁾ Sisältää kiinteistöjen hoitokulut ja yhtiövastikkeet

8. Satunnaiset tuotot ja kulut

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Salaman myynti	693 131	–	684 040	–
Korvaus uuden vakuutusliikkeen merkitsemisen lopettamisesta	54 000	–	54 000	–
Osakkuusyritysten sisäinen kate edellä olevista eristä	-168 590			
Osuus Pohjola-yhtiöiden varhaiseläkejärjestelyn kuluista	–	-5 952	–	-4 802
Fuusiotappio	–	–	–	-926
	578 541	-5 952	738 040	-5 728

9. Aineettomat hyödykkeet

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Aineettomat oikeudet ja muut pitkävaikutteiset menot				
Hankintameno 1.1.	27 072	18 139	22 674	14 936
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-1 848	-1 423	-1 591	-914
Hankinnat	3 994	10 356	3 994	8 652
Myynnit	-14 592	–	-10 451	–
Hankintameno 31.12.	14 626	27 072	14 626	22 674
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	11 168	9 210	9 457	7 672
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-1 848	-1 423	-1 591	-914
Suunnitelmapoistot	2 853	3 381	2 454	2 699
Myynnit	-5 333	–	-3 480	–
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	6 840	11 168	6 840	9 457
Ennakkomaksut ja keskeneräiset työt 31.12.	–	6 750	–	6 168
Hankintameno suunnitelmapoistojen jälkeen 31.12.	7 786	22 654	7 786	19 385
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.	453	679	160	240
Suunnitelman alittavat poistot	–	-226	–	-80
Myynnit	-453	–	-160	–
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 31.12.	–	453	–	160
Menojäännös kokonaispoistojen jälkeen 31.12.	7 786	22 201	7 786	19 225
Konserniliikearvo				
Konserniliikearvo 1.1.	8	8		
Myynnit	-8	–		
Konserniliikearvo 31.12.	–	8		
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	8	8		
Myynnit	-8	–		
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	–	8		
Hankintameno suunnitelma- poistojen jälkeen 31.12.	–	–		
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	7 786	22 654	7 786	19 385

10. Sijoitusten kirjanpitoarvo, käypä arvo ja arvostusero

	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjan- pitoarvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjan- pitoarvo	Käypä arvo
	1997	1997	1997	1996	1996	1996
Konserni						
Kiinteistösjoitukset						
Kiinteistöt	1 082 773	1 763 597	2 293 763	1 461 148	2 340 853	2 933 420
Osakkuusyhtiösakkeet	57 871	101 336	102 211	248 688	293 881	298 824
Muut kiinteistöosakkeet	66 227	67 227	69 653	65 901	66 940	68 594
Osakkuusyritykset						
Osakkeet ja osuudet	227 393	469 186	2 101 574	234 015	527 618	1 121 162
Rahoitusmarkkinavälineet	550 000	550 000	550 000	-	-	-
Lainasaamiset	19 050	19 050	19 050	29 000	29 000	29 000
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	2 120 430	2 739 830	4 474 731	2 796 023	2 796 023	4 263 125
Rahoitusmarkkinavälineet	3 511 093	3 511 093	3 701 278	7 125 207	7 125 207	7 662 161
Kiinnelainasaamiset	70 878	70 878	70 878	80 888	80 888	80 888
Muut lainasaamiset	93 824	93 824	93 824	146 693	146 693	146 693
Talletukset	163 488	163 488	163 488	50 000	50 000	50 000
	7 963 027	9 549 509	13 640 450	12 237 563	13 457 103	16 653 867
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuottojen vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta	-19 798			-50 678		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia		1 297 943			850 310	
Arvonkorotusrahastoon merkittyjä arvonkorotuksia		46 746			75 627	
		1 344 689			925 937	
Arvostusero			4 090 941			3 196 764
	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjan- pitoarvo	Käypä arvo	Jäljellä oleva hankintameno	Kirjan- pitoarvo	Käypä arvo
	1997	1997	1997	1996	1996	1996
Emoyhtiö						
Kiinteistösjoitukset						
Kiinteistöt	456 931	1 004 407	1 210 069	464 111	1 033 384	1 221 941
Konserniyhtiösakkeet	423 659	550 767	820 453	432 388	559 496	825 625
Osakkuusyhtiösakkeet	105 351	148 816	170 641	111 433	156 626	165 989
Muut kiinteistöosakkeet	66 227	67 227	69 653	60 077	61 077	63 654
Lainasaamiset						
konserniyrityksiltä	72 467	72 467	72 467	99 740	99 740	99 740
Konserniyritykset						
Osakkeet ja osuudet				92 012	92 012	92 012
Rahoitusmarkkinavälineet				550 000	550 000	550 000
Osakkuusyritykset						
Osakkeet ja osuudet	227 482	236 139	2 101 574	231 475	240 132	1 118 425
Rahoitusmarkkinavälineet	550 000	550 000	550 000			
Lainasaamiset	19 050	19 050	19 050	29 000	29 000	29 000
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	2 117 287	2 736 687	4 471 589	1 768 278	1 768 278	2 936 635
Rahoitusmarkkinavälineet	3 511 093	3 511 093	3 701 277	2 275 008	2 275 008	2 449 576
Kiinnelainasaamiset	87 557	87 558	87 557	96 613	96 613	96 613
Muut lainasaamiset	147 248	147 248	147 248	169 889	169 889	169 889
Talletukset	163 488	163 488	163 488	28 000	28 000	28 000
	7 947 840	9 294 947	13 585 066	6 408 024	7 159 255	9 847 099
Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuottojen vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintahinnan erotusta	-19 798			-6 540		
Kirjanpitoarvo sisältää						
Tuloutettuja arvonkorotuksia		1 301 635			705 420	
Arvonkorotusrahastoon merkittyjä arvonkorotuksia		45 472			45 812	
		1 347 107			751 232	
Arvostusero			4 290 119			2 687 844

11. Kiinteistösijoytukset

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Rakennukset				
Hankintameno 1.1.	1 640 695	1 613 720	570 466	566 081
Hankinnat	9 128	23 306	4 241	6 486
Myynnit	-381 783	-2 101	-1 583	-2 101
Siirrot	-	5 770	-	-
Hankintameno 31.12.	1 268 040	1 640 695	573 124	570 466
Arvonkorotukset 1.1.	646 341	646 341	461 274	461 274
Myynnit	-98 230	-	-7 465	-
Arvonkorotukset 31.12.	548 111	646 341	453 809	461 274
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	852 776	791 485	441 802	421 118
Suunnitelmapoistot	45 464	62 833	20 080	22 226
Myynnit	-209 133	-1 542	-2 332	-1 542
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	689 107	852 776	459 550	441 802
Kirjanpitoarvo suunnitelmapoistojen jälkeen 31.12.	1 127 044	1 434 260	567 383	589 938
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.	11 209	4 404	10 058	3 978
Suunnitelman ylittävät poistot	17 309	6 724	9 406	5 999
Myynnit	-1 234	81	-128	81
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 31.12.	27 284	11 209	19 336	10 058
Rakennusten arvo kokonaispoistojen jälkeen 31.12.	1 099 760	1 423 051	548 047	579 880
Maa- ja vesialueet sekä kiinteistöosakkeet				
Hankintameno 1.1.	925 757	950 740	941 806	962 315
Hankinnat	13 673	1 551	13 425	8 729
Myynnit	-444 135	-20 992	-85 321	-29 467
Siirrot	-	-5 542	-	229
Hankintameno 31.12.	495 295	925 757	869 910	941 806
Arvonkorotukset 1.1.	465 134	491 520	452 335	488 740
Oikaissut tuloslaskelmassa	-2 413	-	-2 414	-9 645
Peruutukset arvonnkorotusrahastosta	-	-55	-	-429
Myynnit	-94 181	-26 331	-5 829	-26 331
Arvonkorotukset 31.12.	368 540	465 134	444 095	452 335
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	-123 477	-106 357	-173 496	-184 314
Arvonalennukset	-3 509	-22 815	-3 509	-1 017
Palautuneet arvonalennukset	-	1 767	6 155	7 706
Myynnit	68 267	4 157	60 682	4 358
Siirrot	-	-229	-	-229
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	-58 719	-123 477	-110 168	-173 496
Kirjanpitoarvo arvonalennusten jälkeen 31.12.	805 116	1 267 414	1 203 834	1 220 645
Kirjanpitoarvo yhteensä 31.12.	1 932 160	2 701 674	1 771 217	1 810 583
Lainasaamiset konserniyrityksiltä				
Hankintameno 1.1.	-	-	99 739	106 864
Lisäykset	-	-	-	-
Vähennykset	-	-	-27 272	-7 124
Hankintameno 31.12.	-	-	72 467	99 740
Kiinteistösijoytusten kirjanpitoarvo yhteensä 31.12.	1 932 160	2 701 674	1 843 684	1 910 323
Omassa käytössä olevat kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet ¹⁾				
Jäljellä oleva hankintameno	13 473	45 621	13 461	33 445
Kirjanpitoarvo	13 473	87 814	13 461	64 546
Käypä arvo	15 552	112 374	15 408	80 964
Konserniyhtiöt				
Yhtiöiden lukumäärä 31.12.	39	62		
Yhtiöiden yhteenlaskettu tilikauden voitto/tappio	8 856	-526		
Yhtiöiden yhteenlaskettu oma pääoma	379 332	569 745		

¹⁾ Vuonna 1997 vain edustus- ja vapaa-ajantilat

12. Sijoitukset konserni- ja osakkuusyrityksiin

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Konserniyritysten osakkeet ja osuudet				
Hankintameno 1.1.	–	–	92 012	92 012
Myynnit	–	–	-92 012	–
Hankintameno 31.12.	–	–	–	92 012
Konserniyritysten liikkeeseenlaskemat rahoitusmarkkinavälineet				
Hankintameno 1.1.	–	–	550 000	200 000
Lisäykset	–	–	–	350 000
Siirrot	–	–	-550 000	–
Hankintameno 31.12.	–	–	–	550 000
Osakkuusyritysten osakkeet ja osuudet				
Hankintameno 1.1.			231 475	231 475
Omistusta vastaava osuus osakkuusyritysten hankinta-ajankohdan omasta pääomasta 1.1.	142 486	142 565	–	–
Lisäykset	1 828	-79	4 643	–
Vähennykset	-723	–	–	–
Siirrot	-8 719	–	-8 636	–
	134 872	142 486	227 482	231 475
Konserniaktiiva/passiiva 1.1.	93 349	93 270	–	–
Lisäykset	2 815	79	–	–
Vähennykset	-3 637	–	–	–
Siirrot	83	–	–	–
	92 610	93 349	–	–
Hankintameno 31.12.	227 482	235 835	227 482	231 475
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	-1 820	-1 774	–	–
Suunnitelmapoistot	-29	-46	–	–
Myynnit	1 843	–	–	–
Siirrot	-83	–	–	–
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	-89	-1 820	–	–
Jäljellä oleva hankintameno 31.12.	227 393	234 015	227 482	231 475
Osakkuusyritysten liikkeeseenlaskemat rahoitusmarkkinavälineet				
Hankintameno 1.1.	–	–	–	–
Siirrot	550 000	–	550 000	–
Hankintameno 31.12.	550 000	–	550 000	–
Lainasaamiset osakkuusyrityksiltä				
Hankintameno 1.1.	29 000	21 650	29 000	21 650
Lisäykset	–	10 000	–	10 000
Vähennykset	-7 300	-2 650	-7 300	-2 650
Siirrot	-2 650	–	-2 650	–
Jäljellä oleva hankintameno 31.12.	19 050	29 000	19 050	29 000

13. Osakkeet ja osuudet

						Konserni	Emoyhtiö
						1997	1997
	Osakkeiden lukumäärä	Osuus osakkeista/äänistä, %	Nimellis-arvo	Viimeksi laaditun tilinpäätöksen Voitto/tappio	Oma pääoma	Kirjanpitoarvo	Kirjanpitoarvo
Osakkuusyritykset							
Vakuutusyhtiöt							
Eläkevakuutusosakeyhtiö Ilmarinen	1 240	29,52	12 400	18 757	149 423	9 300	9 300
Henkivakuutusosakeyhtiö Retro	22 917	32,74	2 292	158	24 023	7 322	2 989
Vakuutusosakeyhtiö Pohjola	10 166 071	24,97/39,37	50 830	575 543	2 126 193	449 518	222 682
Vakuutusyhtiöt yhteensä				594 458	2 299 639	466 140	234 971
Muut yhtiöt							
Pohjolan Atk-palvelu Oy	250	50,00	250	2 043	3 208	1 604	250
Pohjolan Energianvälitys Oy	8	50,00	8		14	7	8
Vahinkopalvelu Oy	600	33,33	240	1 433	4 307	1 436	910
				597 934	2 307 168	469 187 ¹⁾	236 139
Kiinteistöyhtiöt							
Asunto Oy Arena	4 875	49,74	24	3	1 462	30 894	30 894
Asunto Oy Helsingin Korppaanmäki	500 000	50,00	500	13 874	90 303	-	48 404
Kiinteistö Oy Läkkitori	16 118	48,56	16	-82	23 042	12 816	12 816
Kiinteistö Oy Tampereen Hämeenkatu 7	5 625	46,22	73	0	5 829	22 900	22 900
Muut (7 yhtiötä)						34 726	33 802
						101 336 ²⁾	148 816

¹⁾ Ilmarinen bankintamenomenetelmä, muut pääomaosuusmenetelmä

²⁾ Korppaanmäki suhteellinen (50 %) yhdistelymenetelmä, muut bankintamenomenetelmä

						Konserni	Emoyhtiö
						1997	1997
	Osakkeiden lukumäärä	Osuus kaikista osakkeista/äänistä, %	Nimellis-arvo			Kirjanpitoarvo	Kirjanpitoarvo
Muut yritykset							
Henkivakuutusosakeyhtiö Leijona	8 500	12,14	8 500			8 636	8 636
Försäkringsaktiebolaget Skandia (publ), Ruotsi	3 466 666	3,39	SEK 17 333			373 819	373 819
						382 455	382 455
Aamulehti-yhtymä Oy	8 221	0,09/0,17	82			1 560	1 560
Amer-yhtymä Oy	33 158	0,14	663			2 842	2 842
Asko Oyj	50 000	0,14	500			4 814	4 814
Aspoyhtymä Oy	92 950	2,02	930			17 141	17 141
Cultor Oyj	185 000	0,79/0,24	2 220			30 274	30 274
Espoon Sähkö Oyj	226 500	1,44	453			14 514	14 514
Finnair Oyj	880 000	1,06	4 400			31 357	31 357
Finnlines Oy	337 000	1,73	3 370			17 243	17 243
Oy Hartwall Ab	28 800	0,24/0,07	144			4 032	4 032
Huhtamäki Oy	512 439	1,72/2,49	10 249			66 816	66 816
Instrumentarium Oy	232 612	1,15/1,05	2 326			27 116	27 116
KCI Konecranes International Oyj	49 300	0,33	394			6 274	6 274
Kemira Oyj	1 260 000	0,98	12 600			47 944	47 944
Kesko Oy	1 450 000	1,61/0,03	14 500			70 115	70 115
Kone Oy	170 300	2,53/0,99	8 515			69 179	69 179
Kyro Oyj Abp	135 000	0,34	135			4 253	4 253
Lassila & Tikanoja Oyj	235 200	1,56	2 352			10 815	10 815
Merita Oyj	13 582 261	1,64/1,71	135 823			288 807	288 807
Metra Oy Ab	240 000	0,45/0,44	4 800			30 780	30 780
Neste Oy	465 100	0,47	4 651			37 650	37 650
Nokia Oyj	2 465 200	0,82/2,45	12 326			687 791	687 791
Nokian Renkaat Oy	130 000	1,27	1 300			4 693	4 693
Nordic Aluminium Oy	55 000	1,19	412			2 365	2 365
Orion-yhtymä Oyj	709 450	1,01/0,80	7 094			69 657	69 657
Outokumpu Oyj	630 000	0,51	6 300			41 895	41 895
PK Cables Oy	38 800	0,74	78			2 532	2 532
Polar-Yhtymä Oy	274 810	0,23	2 748			1 319	1 319
Rauma Oy	781 262	1,47	7 813			65 830	65 830
Rautakirja Oyj	150 000	2,31/2,75	3 000			26 254	26 254
Rautaruukki Oy	1 153 000	0,87	11 530			41 791	41 791
Rocla Oyj	47 000	1,21	235			1 966	1 966

	Osakkeet ja osuudet			Konserni	Emoyhtiö
	Osakkeiden lukumäärä	Osuus kaikista osakkeista/äänistä, %	Nimellis-arvo	1997	1997
				Kirjanpitoarvo	Kirjanpitoarvo
Silja Oy Ab	136 595	0,63/0,72	2 732	3 454	3 454
Suunto Oyj	90 000	1,67	450	2 812	2 812
Tämfelt Oyj Abp	173 055	2,60/0,31	1 731	12 961	12 961
TT Tieto Oy	155 000	1,76	1 550	7 366	7 366
UPM-Kymmene Oyj	3 266 780	1,21	32 668	210 289	210 289
Vaisala Oy	5 600	0,13/0,03	56	1 666	1 666
Valmet Oyj	680 000	0,87	6 800	45 672	45 672
Werner Söderström Osakeyhtiö-WSOY	90 000	0,75/0,18	900	4 225	4 225
YIT-Yhtymä Oy	498 570	1,70	4 986	16 705	16 705
Efore Oy	18 260	0,92/0,41	183	1 997	1 997
Finnventure Rahasto III Ky				5 600	5 600
Kytösuontien Pysäköinti Oy	239	5,64	1	3 099	
MTV-Yhtymä Oy	285	0,52	142	1 013	1 013
Olvi Oyj	44 950	2,23/0,48	449	4 526	4 526
Pihlajamäen Lämpö Oy	429	15,71	39	-	-
Rakentajain Konevuokraamo Oy	488 320	14,42/18,68	4 883	11 444	11 444
Sponsor Fund I Ky				5 845	5 845
Oy Talentum Ab	57 880	0,72/1,04	289	1 708	1 708
ABB AB, Ruotsi	210 000	0,02/0,00	SEK 1 050	13 476	13 476
AGA AB (publ), Ruotsi	70 000	0,03/0,00	SEK 350	4 958	4 958
Astra AB (publ), Ruotsi	185 000	0,01/0,00	SEK 231	15 650	15 650
Atlas Copco AB, Ruotsi	55 000	0,03/0,04	SEK 275	7 844	7 844
Eastern Europe Equity Fund, Alankomaat	9 800			6 869	6 869
Aktiebolaget Electrolux, Ruotsi	23 000	0,03/0,00	SEK 575	7 861	7 861
Europe Mid Cap Fund, Ranska	15 600			20 275	20 275
Fleming Fund Management (Luxemburg) S.A.					
FFF-Fleming American Fund, Luxemburg	24 869			7 722	7 722
Gartmore Capital Strategy Fund Limited					
Japan Fund, Jersey	257 500			5 445	5 445
Incentive AB, Ruotsi	16 100	0,02/0,01	SEK 161	7 761	7 761
ISA Asian Growth Fund, Luxemburg	20 038			5 965	5 965
P.T.F. European Opportunity, Luxemburg	5 061			4 487	4 487
Sandvik AB, Ruotsi	90 000	0,03/0,00	SEK 540	13 385	13 385
Scania AB, Ruotsi	110 000	0,06/0,05	SEK 1 100	13 512	13 512
Schroder International Selection Fund					
Japanese Equity C, Luxemburg	435 000			13 093	13 093
Schroder International Selection Fund					
Pacific Equity C, Luxemburg	170 000			3 604	3 604
Skanska AB, Ruotsi	16 000	0,01	SEK 192	3 479	3 479
Svenska Handelsbanken AB (publ), Ruotsi	36 600	0,01/0,02	SEK 366	5 886	5 886
Trans Europe Fund N.V., Alankomaat	11 850			4 021	4 021
Ulkomaisia osakkeita ¹⁾				118 583	118 583
Muut osakkeet				3 125	3 082
Optiorodistukset				372	372
				2 739 829	2 736 687

¹⁾ 92:n eurooppalaisen yhtiön osakkeita, joiden omistusprosentit ovat 0,00050-0,03333 välillä

14. Lainasaamiset

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Muut lainasaamiset vakuuden mukaan ryhmiteltyinä				
Pankkitakaus	1 824	15 001	1 824	5 145
Vakuutuskirja	33 014	57 814	33 014	38 101
Muu vakuus	58 986	73 878	112 410	126 643
Yhteensä	93 824	146 693	147 248	169 889
Rahalainat konserniyhtiöiden johdolle	1 177	-	1 177	-
Rahalainat konsernin vähemmistöosakkaille	31	-	-	-

15. Sijoitussidonnaisten vakuutusten katteena olevat sijoitukset

	Konserni		Konserni	
	1997	1997	1996 Alkuperäinen hankintameno	1996 Käypä arvo (=kirjanpitoarvo)
Osakkeet ja osuudet			41 840	46 255
Rahoitusmarkkinavälineet			19 201	21 342
Rahat ja pankkisaamiset			459	459
Kertyneet korot			1 261	1 261
Yhteensä			62 761	69 317
Etukäteen hankitut sijoitukset			-44 170	-48 769
Sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvulkaa vastaavat sijoitukset			18 591	20 548
Rahat ja pankki- ym. saamiset sisältävät tilinpäätöshetkellä voimassa olevien maksettujen vakuutusten nettomaksuja, joita ei vielä ole sijoitettu				1 897

16. Saamiset

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Saamiset konserniyrityksiltä				
Muut saamiset	-	-	6 209	37 957
Saamiset osakkuusyryityksiltä				
Jälleenvakuutustoiminnasta	176	894	176	822
Muut saamiset	514	15 864	54	14 451
Yhteensä	690	16 758	230	15 273

17. Kalusto

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Hankintameno 1.1.	58 692	48 706	50 403	42 520
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-7 683	-5 545	-6 989	-5 115
Hankinnat	300	16 145		13 549
Myynnit ja romutukset	-51 295	-614	-43 400	-551
Hankintameno 31.12.	14	58 692	14	50 403
Kertyneet suunnitelmapoistot 1.1.	31 043	30 280	27 270	27 114
Edellisenä vuonna loppuun poistetut	-7 683	-5 546	-6 989	-5 115
Suunnitelmapoistot	5 915	6 629	4 902	5 570
Myynnit ja romutukset	-29 264	-320	-25 172	-299
Kertyneet suunnitelmapoistot 31.12.	11	31 043	11	27 270
Ennakkomaksut 31.12.	-	12	-	12
Hankintameno suunnitelma- poistojen jälkeen 31.12.	3	27 661	3	23 145
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 1.1.	16 451	6 097	13 690	4 847
Suunnitelman ylittävät poistot	-	10 354	-	8 577
Myynnit ja romutukset	-16 451	-	-13 690	266
Kokonaispoistojen ja suunnitelmapoistojen kertynyt erotus 31.12.	-	16 451	-	13 690
Menojäännös kokonais- poistojen jälkeen 31.12.	3	11 210	3	9 455

18. Oma pääoma

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Sidottu oma pääoma				
Pohjarahasto				
Pääoma 1.1.	17 000	5 000	17 000	5 000
Arvonkorotusrahastosta	–	12 000	–	12 000
	17 000	17 000	17 000	17 000
Takuupääoma	3 000	3 000	3 000	3 000
Arvonkorotusrahasto				
Pääoma 1.1.	63 213	75 268	33 812	46 241
Arvonkorotusten peruutus	-28 495	-429	-340	-429
Pohjarahaston kartuttamiseen	–	-12 000	–	-12 000
Vähemmistöosuuden muutos	–	374	–	–
	34 718	63 213	33 472	33 812
Muu sidottu				
Osuus osakkuusyritysten hankinnan jälkeen kertyneistä emissiovoitoista ja arvonkorotuksista ja takuupääoman eliminointi 1.1.	197 763	195 470	–	–
Osakeanti	–	3 181	–	–
Arvonkorotusten peruutus	-3 543	-888	–	–
	194 220	197 763	–	–
Sidottu oma pääoma yhteensä	248 938	280 976	53 472	53 812
Vapaa oma pääoma				
Käyttörahassto				
Pääoma 1.1.	141 897	137 248	162 263	162 175
Edellisen tilikauden voitosta	9 516	4 514	58	88
Konsernin sisäinen osingonjako	–	135	–	–
	151 413	141 897	162 321	162 263
Edellisten tilikausien voitto/tappio				
Pääoma 1.1.	30 450	-1 834	–	–
Konsernin kokoonpanon muutos	–	-1 336	–	–
Edellisen tilikauden voitosta/tappiosta	43 030	33 756	–	–
Konsernin sisäinen osingonjako	–	-136	–	–
	73 480	30 450	–	–
Edellisen tilikauden voitto/tappio	52 826	38 600	338	418
Takuupääomalle korkoa 6 %	-180	-180	-180	-180
Käyttörahasstoon	-9 516	-4 514	-58	-88
Edellisten tilikausien voittoon/tappioon	-43 030	-33 756	–	–
Yleishyödyllisiin lahjoituksiin	-100	-150	-100	-150
	–	–	–	–
Tilikauden voitto/tappio	68 783	52 826	100 818	338
Vapaa oma pääoma yhteensä	293 676	225 173	263 139	162 601
Oma pääoma yhteensä	542 614	506 149	316 611	216 413
Arvonkorotusrahasto				
Käyttöomaisuuteen liittyvä	33 095	48 264	33 492	32 943
Sijoitusomaisuuteen liittyvä	13 651	27 363	11 980	12 869
Yhteensä	46 746	75 627	45 472	45 812
Pohjarahaston kartuttamiseen	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
Vähemmistöosuus	-28	-414	–	–
Yhteensä	34 718	63 213	33 472	33 812

Vakuutusyhtiölain mukaan vain käyttöomaisuuteen liittyvää arvonkorotusrahastoa voi käyttää pohjarahaston kartuttamiseen.

19. Varaukset

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Kertynyt poistoero				
Aineettomat hyödykkeet	–	453	–	161
Kalusto	–	16 451	–	13 690
Rakennukset	27 284	11 209	19 336	10 058
Kertynyt poistoero yhteensä 31.12.	27 284	28 113	19 336	23 909
Vapaaehtoiset varaukset				
Luottotappiovaraus				
Varaus 1.1.	6 000	6 000	4 800	4 800
Vähennys	-1 200	–	-1 200	–
Konsernin kokoonpanon muutos	-1 200	–	–	–
Varaus 31.12.	3 600	6 000	3 600	4 800
Siirtymävaraus				
Varaus 1.1.	9 787	26 930	–	10 100
Käytetty hankintoihin	–	-11 900	–	-10 100
Tuloutettu	–	-5 243	–	–
Konsernin kokoonpanon muutos	-9 787	–	–	–
Varaus 31.12.	–	9 787	–	–
Asuintalovaraus				
Varaus 1.1.	1 246	1 477	–	–
Lisäys/vähennys	375	-231	–	–
Varaus 31.12.	1 621	1 246	–	–
Vapaaehtoiset varaukset yhteensä 31.12.	5 221	17 033	3 600	4 800

20. Vakuutusmaksuvastuu

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Vakuutusmaksuvastuusta on vähennetty vakuutusten aktivoituja hankintamenoja (zillmeeraus)				
Henkivakuutus	30 668	39 839	30 668	28 963
Eläkevakuutus	38 277	53 831	38 277	36 249
	68 945	93 670	68 945	65 212
Vakuutusmaksuvastuuseen sisältyy siirtovastuun täydennyserä	1 482	3 166	1 482	2 208

21. Velat

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Velat konserniyrityksille				
Muut velat	–	–	9 977	20 734
Velat osakkuusyrietyksille				
Jälleenvakuustustoiminnasta	400	279	400	213
Lainat rahoituslaitoksilta	23 159	33 977	10 826	10 679
Eläkelainat	171 032	183 905	171 032	183 905
Muut velat	14 070	8 111	14 070	–
Yhteensä	208 661	226 272	196 328	194 797
Velat, jotka erääntyvät viiden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua				
Lainat rahoituslaitoksilta	8 643	16 560	2 291	3 056
Eläkelainat	118 985	127 941	118 985	127 941
Muut velat	2 323	3 113	795	965
Yhteensä	129 951	147 614	122 071	131 962

22. Vakuudet ja vastuusitoumukset

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Kiinteistökiinnitykset				
Omien velkojen vakuudeksi	11 825	12 325	2 784	2 784
Konserniyritysten velkojen vakuudeksi	–	–	–	150
Yhteisyritysten velkojen vakuudeksi	3 590	3 590	–	–
Omiin tontteihin liittyvien veloitteiden vakuudeksi	669	669	–	–
	16 084	16 584	2 784	2 934
Kiinnityksiä vastaavat omat velat	9 788	11 082	1 645	1 814
<i>Konsernilla ei ole muita vastuusitoumuksia osakkuusyrittäksissä.</i>				
Pantit				
Omien velkojen vakuudeksi	–	85	–	85
Pantteja vastaavat omat velat	–	27	–	27
Johdannaisopimukset				
Ostetut optiosopimukset (markkinahinta)	–	13 019	–	13 019
Optiosopimukset				
Kiinteistöosakkeiden takaisinmyyntisopimus				
Kirjanpitoarvo	–	145 504	–	–
Käypä arvo	–	152 000	–	–
Sovittu myyntihinta	–	152 000	–	–
Yhteisvastuumäärä				
Arvonlisäverotuksen ryhmäkisteröintiin liittyen yhtiö on muiden Vakuutusosakeyhtiö Pohjolan verovelvollisuusryhmän jäsenen kanssa yhteisvastuullisesti vastuussa ryhmän tilittävistä arvonlisäveroista				
Osakkuusyrittäykset	17 285	–	17 285	–
Muut sitoumukset				
Sitouduttu merkitsemään Venture Capital -sijoitustoimintaa harjoittavien kommandiitti-yhtiöiden yhtiöosuuksia	18 555	29 080	18 555	29 080

23. Johdon eläkesitoumukset ja lainat

Suomi-yhtiöllä ei ole hallintoneuvostoa, hallitusta eikä toimitusjohtajaa koskevia eläkesitoumuksia.

	Konserniyhtiöiden johto		Emoyhtiön johto	
	1997	1996	1997	1996
Hallintoneuvostojen ja hallitusten jäsenille sekä toimitusjohtajille myönnetty lainat				
Alkuperäinen pääoma	1 239	–	1 239	–
Jäljellä oleva pääoma	1 177	–	1 177	–
Korko	5,00 %	–	5,00 %	–
Laina-aika	10 v	–	10 v	–
Vakuus	Takausvakuutus		Takausvakuutus	

24. Vakavaraisuus

	Konserni		Emoyhtiö	
	1997	1996	1997	1996
Toimintapääoma				
Oma pääoma ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen	542 334	505 869	316 332	216 133
Vapaaehtoiset varaukset ja kertynyt poistoero	32 506	45 146	22 936	28 709
Omaisuuksien käyppien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	4 090 941	3 196 764	4 290 119	2 687 844
Muut erät	-7 787	-35 673	-7 787	-32 554
Yhteensä	4 657 994	3 712 106	4 621 600	2 900 132
Tasotusmäärä				
Runsavahinkoisten vuosien varalle vakuutustekniseen vastuovelkaan sisältyvä tasotusmäärä	235 381	299 446	235 381	255 161
Vähemmistöosuus	5 873	14 979	-	-
Vakavaraisuuspääoma	4 899 248	4 026 531	4 856 981	3 155 293
Vakuutusyhtiölain 11 luvun 4 §:n toimintapääomavaatimus	447 572	633 946 ¹⁾	447 572	369 311
Vakavaraisuuspääoma suhteessa omalla vastuulla olevaan vakuutustekniseen vastuovelkaan vähennettynä tasotusmäärällä ja 75 %:lla sijoitussidonnaisten vakuutusten vastuuvelasta	56 %	31 %	56 %	47 %

¹⁾ Suomi-yhtiö ja Salama yhteensä

Helsingissä 19. päivänä maaliskuuta 1998

Iiro Viinanen

Pirkko Alitalo

Jorma Hämäläinen

Hannu Ketola

TILINTARKASTUSKERTOMUS

Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Suomen varsinaiselle yhtiökokoukselle

Olemme tarkastaneet Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Suomen kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1. - 31.12.1997. Hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen sekä konsernin ja emoyhtiön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

KHT Ulpu Laaksonen on vastannut valvontatilintarkastuksesta, josta on annettu erillinen kertomus.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, että tilinpäätös on olennaisilta osin oikein laadittu. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta vakuutusyhtiölain ja osakeyhtiölain säännösten perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös on laadittu kirjanpitolaisten ja tilinpäätöksen laatimista koskevien sosiaali- ja terveysministeriön määräysten ja muiden säännösten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaisten tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin ja emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös konsernitalinpäätöksineen voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta. Hallituksen esitys tilikauden voiton käsittelystä on lain mukainen.

Helsingissä 30. päivänä maaliskuuta 1998

Tauno Haataja
KHT

Ulpu Laaksonen
KHT

SVH Coopers & Lybrand Oy
KHT-yhteisö
Juha Wahlroos
KHT

HALLINTONEUVOSTON LAUSUNTO

Hallintoneuvosto on tutustunut Keskinäisen Henkivakuutusyhtiön Suomen tilinpäätökseen ja siihen sisältyvään konsernitilinpäätökseen vuodelta 1997 sekä tilintarkastuskertomukseen eikä ole havainnut niissä seikkoja, jotka antaisivat aihetta huomautuksiin. Hallintoneuvosto puoltaa tämän vuoksi tuloslaskelman ja taseen sekä konsernitulolaskelman ja konsernitaseen vahvistamista ja yhtyy hallituksen ehdotukseen voiton käyttämisestä.

Helsingissä maaliskuun 31. päivänä 1998

Hallintoneuvoston puolesta
Olavi Nevanlinna
hallintoneuvoston puheenjohtaja

KESKINÄINEN HENKIVAKUUTUSYHTIÖ SUOMI

Hallintoneuvosto

Olavi Nevanlinna (*1948)
professori,
Teknillinen korkeakoulu,
puheenjohtaja

Jarmo Rantanen (*1944)
Tampereen kaupunginjohtaja,
varapuheenjohtaja

Edward Andersson (*1933)
professori

Seikko Eskola (*1933)
professori

Eija Hakala (*1936)
sairaanhoidonopettaja

Ritva Heinonen (*1942)
aluejohtaja

Helinä Hintikka (*1948)
lastenhojaaja

Kari Kaunismaa (*1954)
rehtori

Henrik Lax (*1946)
kansanedustaja

Lauri Merivirta (*1945)
erikoiseläinlääkäri

Pirkko Paldanius (*1938)
lehtori

Tuula Partanen (*1952)
johtava hoitaja

Kari Raivio (*1940)
Helsingin yliopiston rehtori

Sirkka Reko (*1938)
rehtori

Esko Riepula (*1941)
Lapin yliopiston rehtori

Oiva Savela (*1936)
kansanedustaja

Kaarlo L. Ståhlberg (*1933)
hovioikeudenpresidentti

Jouni J. Särkijärvi (*1948)
ylivohtaja

Pirkko Tepponen (*1935)
terveydenhuollon lisensiaatti

Sirkka-Liisa Vehviläinen (*1947)
voimistelunopettaja

Jukka Vihriälä (*1945)
kansanedustaja

Hallitus

Iiro Viinanen (*1944)
puheenjohtaja

Pirkko Alitalo (*1949)
varapuheenjohtaja

Jorma Hämäläinen (*1937)
toimitusjohtaja

Hannu Ketola (*1947)

Tilintarkastajat

SVH Coopers&Lybrand Oy,
KHT-yhteisö

Ulpu Laaksonen
ekonomi, KHT,
valvontatilintarkastaja

Tauno Haataja
kauppätieteiden maisteri,
KHT,
valvontatilintarkastajan
varamies

Varatilintarkastajat

Sari Airola
ekonomi, KHT

Leena Rajala
ekonomi, KHT

Sirkku Valkjärvi
ekonomi, KHT

I VAALIPIIRI

Ulla Aittokoski,
puheenjohtaja,
Vantaa; 1995-2000

Eero Akaan-Penttilä,
lääketieteen tohtori,
Espoo; 1994-2003

Tuulikki Juusela,
valtiotieteen
kandidaatti,
toimitusjohtaja,
Helsinki; 1997-2006

Eeva Kuuskoski,
lastenlääkäri,
pääsihteeri,
Helsinki; 1979-1991,
1994-2003

Jarmo Leppiniemi,
professori,
Helsinki; 1997-2006

Aila-Marja Lipponen,
toimittaja,
Helsinki; 1997-2006

Pauliina Lunna,
yrittäjä,
Espoo; 1997-2006

Martin Meinander,
professori,
Helsinki; 1996-2000

Ekku Peltomäki,
valaistustaiteilija,
Espoo; 1994-2003

Anssi Rauramo,
kansanedustaja,
Helsinki; 1991-2000

Suvi Rihntniemi,
diplomi-insinööri,
Helsinki; 1982-2000

Anni Sovala,
käsityönopettaja,
Helsinki; 1994-2003

Pär Stenbäck,
valtiotieteen maisteri,
Espoo; 1997-2006

Riitta Suominen,
MAT,
Helsinki; 1994-2003

Kaarina Suonperä,
MAT,
Vantaa; 1997-2006

Esko Väyrynen,
rovasti,
Kerava; 1991-2000

II VAALIPIIRI

Mårten Brenner,
professori,
Turku; 1967-1973,
1982-2000

Raili Engdahl,
toimitusjohtaja,
Turku; 1994-2003

Kaija Hartiala,
lastenlääkäri,
Turku; 1997-2006

Liisa Hilpelä,
filosofian maisteri,
Helsinki; 1982-2000

Jaakko Hirttiö,
prosessimies,
Pori; 1997-2006

Liisa Hyssälä,
kansanedustaja,
Lieto; 1997-2006

Timo Järvilähti,
kansanedustaja,
Halikko; 1994-2003

Ilkka Kanerva,
kansanedustaja,
Turku; 1997-2006

Outi Kempainen,
terveyskeskuspsykologi,
Mäntsälä; 1994-2003

Jaana Laitinen-Pesola,
puheenjohtaja,
Pori; 1991-2000

Virpa Puisto,
kansanedustaja,
Turku; 1991-2000

Rauno U. Saari,
valtiosihteeri,
Raisio; 1994-2003

Veikko Salminen,
toimitusjohtaja,
Lohja; 1996-2000

Jukka Tuori,
agronomi,
Huittinen; 1994-2003

Ilona Wessman,
markkinointisihteeri,
Pori; 1988-2006

III VAALIPIIRI

Sirpa Antila,
kirurgi,
Jyväskylä; 1997-2006

Juha Karpio,
kansanedustaja,
Jyväskylä; 1994-2003

Riitta Koskinen,
hammaslääkäri,
Tampere; 1997-2006

Paula Kurki-Suonio,
asianajaja,
Lahti; 1997-2006

Kalevi Lauslahti,
professori,
Tampere; 1982-2000

Harri Lintumäki,
käräjätuomari,
Hämeenlinna;
1997-2006

Timo P. Nieminen,
talousjohtaja,
Tampere; 1995-2003

Arja Ojala,
kansanedustaja,
Tampere; 1991-2000

Reino Ojala,
kansanedustaja,
Nokia; 1988-2006

Irmeli Takala,
lääketieteen
liseniaatti,
Tampere; 1991-2000

Riitta Tarvainen,
emäntä,
Hauho; 1991-2000

Ritva Vastamäki,
apulaissyliälääkäri,
Forssa; 1985-2003

Jyrki Widgren,
paikallisjohtaja,
Lahti; 1996-2003

IV VAALIPIIRI

Arto Eskelinen,
maanviljelijä,
Kuopio; 1994-2003

Ilona Hämäläinen,
johtava yleinen
oikeusavustaja,
Kuopio; 1994-2003

Pentti Hänninen,
kelloseppä,
Ilomantsi; 1991-2000

Kari Ikävalko,
metsänhoitaja,
Kouvola; 1994-2003

Markku Jaatinen,
kaupunginjohtaja,
Kuopio; 1997-2000

Pekka Jokinen,
yleislääketieteen
erikoislääkäri,
Kouvola; 1979-2006

Pekka Kantanen,
pankinjohtaja,
Kuopio; 1997-2006

Erkki Kukkonen,
rehtori,
Kuopio; 1997-2000

Erkki Lintunen,
kirkkoherra,
Värtsilä; 1988-2006

Jukka Pulkkinen,
apulaiskaupunginjohtaja,
Kuopio; 1997-2006

**Marja-Liisa
Tykkyläinen**,
kansanedustaja,
Kuopio; 1994-2003

Maija Uosukainen,
emäntä,
Elimäki; 1991-2000

Hannele Viljakainen,
sairaanhoidonopettaja,
Anjalankoski; 1995-
2003

Matti Vähänäkki,
kansanedustaja,
Hamina; 1991-2000

V VAALIPIIRI

Juhani Alaranta,
kansanedustaja,
Merijärvi; 1979-2006

Riitta Jouppila,
lääketieteen tohtori,
Oulu; 1982-2000

Keijo Jääskeläinen,
rehtori, Rovaniemi;
1996-2000

Martti Korkia-Aho,
toimitusjohtaja,
Kokkola; 1994-2003

Paavo Mölläri,
opettaja, Rovaniemi;
1976-1985, 1992-2003

Antti Niemi-Aro,
talouspäälikkö,
Kauhajoki; 1991-2003

Jouni Niva,
toimitusjohtaja
Rovaniemi; 1997-2006

Leena Piikivi,
ylilääkäri
Oulu; 1994-2003

Maija Rask,
kansanedustaja,
Kemi; 1991-2000

Tellervo Renko,
opetusneuvos,
Helsinki;
1980-1988, 1994-2003

Petri Salo,
vanhempi konstaapeli,
Alahärmä; 1997-2006

Voitto Savela,
pääsihteeri,
Kempele; 1982-2000

Jussi Sillanpää,
kunnallisneuvos,
Kauhajoki; 1991-2000

Sakari Valli,
lehtori, Kajaani;
1985-1991, 1995-2003

Kyösti Virrankoski,
Euroopan parlamentin
jäsen,
Kauhava; 1997-2006

Eeva Ylihurula,
perheasiain neuvottelu-
keskuksen johtaja,
Rovaniemi; 1991-2000

Jorma Yypänaho,
toimitusjohtaja
Oulu; 1997-2006

Puhelin-Pohjola

9800-4800 kaikkialla Suomessa.

Yksitystaloudet puh. 010 55 88 00**Vakuutussäästäminen** puh. 010 55 88 33**Yritykset ja yhteisöt** puh. 010 55 88 55**Yrittäjät** puh. 010 55 88 66**Auto- ja kotivahinkojen hätäpalvelu**

puh. 010 55 88 112

Euro-matkahätäpalvelu

puh. 010 55 88 111

Luettelo sisältää Pohjola-yhtiöiden konttorit ja asiakastoimistot. Lisäksi Pohjola palvelee kaikissa posteissa koko maassa.

ETELÄINEN ALUE**Helsinki****Puhelinpalvelu**

puh. 010 559 555, faksi 010 559 3083

Lapinmäentie 1

puh. 010 559 504, faksi 010 559 5904

Aleksanterinkatu 15

puh. 010 558 500, faksi 010 559 5900

Siltasaarenkatu 18-20

puh. 010 559 501, faksi 010 559 5901

Puutarhurinkuja 2

puh. 010 559 505, faksi 010 559 5905

Pasilan asema

puh. 010 559 509, faksi 010 559 4461

Itäkeskus, Tallinnanaukio 6

puh. 010 559 502, faksi 010 559 5902

Ala-Malmin tori 5

puh. 010 559 503, faksi 010 559 5903

Espoo**Tapiola, Länsituulentie 6**

puh. 010 559 506, faksi 010 559 5906

Espoonlahti, Espoonlahdenkatu 4-6

puh. 010 559 507, faksi 010 559 5907

Leppävaara, Läkkipänpöytä 3

puh. 010 559 512, faksi 010 559 5912

Hyvinkää, Hämeenkatu 14

puh. 010 558 217, faksi 010 558 2917

Järvenpää, Sibeliuksenkatu 23

puh. 010 558 216, faksi 010 558 2916

Karkkila, Huhdintie 10-12

puh. 010 558 220, faksi 010 558 2920

Kerava, Kauppakaari 1

puh. 010 558 215, faksi 010 558 2915

Kirkkonummi, Kirkkotallintie 4

puh. 010 558 223, faksi 010 558 2923

Lohja, Laurinkatu 52

puh. 010 558 222, faksi 010 558 2922

Mäntsälä, Vanha Porvoontie 2

puh. 010 558 214, faksi 010 558 2914

Nurmijärvi, Pratikankuja 3

puh. 010 558 219, faksi 010 558 2919

Nummela, Tuusantie 1

puh. 010 558 221, faksi 010 558 2921

Porvoo, Runeberginkatu 36

puh. 010 558 213, faksi 010 558 2913

Riihimäki, Keskuskatu 20

puh. 010 558 218, faksi 010 558 2918

Tammisaari, Viherlehdonkatu 11

puh. 010 558 224, faksi 010 558 2924

Vantaa**Myyrämäki, Liesikuja 4**

puh. 010 558 212, faksi 010 558 2912

Tikkurila, Peltolantie 2

puh. 010 559 508, faksi 010 559 5908

LÄNTINEN ALUE**Turku, Yliopistonkatu 21**

puh. 010 558 310, faksi 010 558 3910

Forssa, Hämeentie 11

puh. 010 558 317, faksi 010 558 3917

Huittinen, Karpintie 8

puh. 010 558 318, faksi 010 558 3918

Kaarina, Kuskinkatu

puh. 010 558 311, faksi 010 558 3911

Kankaanpää, Kuninkaanlähteenkatu 8

puh. 010 558 322, faksi 010 558 3922

Laitila, Vihtorinkatu 8

puh. 010 558 323, faksi 010 558 3923

Loimaa, Kauppalankatu 13

puh. 010 558 316, faksi 010 558 3916

Maarianhamina, Norragatan 5

puh. 010 558 319, faksi 010 558 3919

Pori, Isolinnankatu 22

puh. 010 558 320, faksi 010 558 3920

Raisio, Tasalanaukio 5

puh. 010 558 312, faksi 010 558 3912

Rauma, Nortamonkatu 18

puh. 010 558 321, faksi 010 558 3921

Salo, Helsingintie 7

puh. 010 558 314, faksi 010 558 3914

Somero, Turuntie 6

puh. 010 558 315, faksi 010 558 3915

Uusikaupunki, Koulukatu 3

puh. 010 558 313, faksi 010 558 3913

KESKINEN ALUE**Tampere, Hämeenkatu 7**

puh. 010 558 410, faksi 010 558 4910

Alajärvi, Järvikatu

puh. 010 558 429, faksi 010 558 4929

Alavus, Kuulantie 3

puh. 010 558 428, faksi 010 558 4928

Hämeenlinna, Hallituskatu 14

puh. 010 558 420, faksi 010 558 4920

Jyväskylä, Vapaudenkatu 48-50

puh. 010 558 433, faksi 010 558 4933

Jämsä, Keskuskatu 8

puh. 010 558 438, faksi 010 558 4938

Kangasala, Kuohunharjuntie 31

puh. 010 558 411, faksi 010 558 4911

Kauhajoki, Topeeka 24

puh. 010 558 427, faksi 010 558 4927

Kokkola, Tehtaankatu 12

puh. 010 558 432, faksi 010 558 4932

Lammi, Mommilantie 16

puh. 010 558 419, faksi 010 558 4919

Lapua, Poutuntie 7

puh. 010 558 430, faksi 010 558 4930

Mänttä, Ratakatu 10

puh. 010 558 415, faksi 010 558 4915

Nokia, Välimäenkatu 12

puh. 010 558 412, faksi 010 558 4912

Orivesi, Keskustie 32

puh. 010 558 414, faksi 010 558 4914

Parkano, Keskuskatu 5

puh. 010 558 417, faksi 010 558 4917

Pietarsaari, Asematie 1

puh. 010 558 431, faksi 010 558 4931

Saarijärvi, Paavontie 31

puh. 010 558 436, faksi 010 558 4936

Seinäjoki, Kauppakatu 1

puh. 010 558 426, faksi 010 558 4926

Vaasa, Hovioikeudenpuistikko 19

puh. 010 558 425, faksi 010 558 4925

Välkekoski, Keskusaukio 3

puh. 010 558 413, faksi 010 558 4913

Vammala, Puistokatu 18

puh. 010 558 418, faksi 010 558 4918

Viitasaari, Rantatie 9

puh. 010 558 435, faksi 010 558 4935

Virrat, Virtaintie 33

puh. 010 558 416, faksi 010 558 4916

Äänekoski, Torikatu 5

puh. 010 558 434, faksi 010 558 4934

ITÄINEN ALUE**Lahti, Vapaudenkatu 12**

puh. 010 558 510, faksi 010 558 5910

Anjalankoski, Päätie 23

puh. 010 558 513, faksi 010 558 5913

Hamina, Sibeliuskatu 32

puh. 010 558 514, faksi 010 558 5914

Heinola, Kauppakatu 9

puh. 010 558 511, faksi 010 558 5911

Iisalmi, Pohjolankatu 8

puh. 010 558 538, faksi 010 558 5938

Imatra, Einonkatu 3

puh. 010 558 517, faksi 010 558 5917

Joensuu, Siltakatu 20

puh. 010 558 535, faksi 010 558 5935

Kitee, Kiteentie 4

puh. 010 558 534, faksi 010 558 5934

Kotka, Kirkkokatu 8

puh. 010 558 515, faksi 010 558 5915

Kouvola, Kauppamiehenkatu 4

puh. 010 558 512, faksi 010 558 5912

Kuopio, Asemakatu 22-24

puh. 010 558 530, faksi 010 558 5930

Lappeenranta, Toikankatu 4

puh. 010 558 516, faksi 010 558 5916

Lieksa, Moisionkatu 2

puh. 010 558 536, faksi 010 558 5936

Mikkeli, Porrassalmenkatu 29

puh. 010 558 520, faksi 010 558 5920

Nurmes, Kauppatori 3

puh. 010 558 537, faksi 010 558 5937

Pieksämäki, Keskuskatu 17-19

puh. 010 558 532, faksi 010 558 5932

Savonlinna, Olavinkatu 53

puh. 010 558 519, faksi 010 558 5919

Suonenjoki, Rautalamminatie 14

puh. 010 558 531, faksi 010 558 5931

Varkaus, Kauppakatu 26

puh. 010 558 533, faksi 010 558 5933

POHJOINEN ALUE**Oulu, Kirkkokatu 33**

puh. 010 558 610, faksi 010 558 6910

Kajaani, Lönnrotinkatu 18

puh. 010 558 613, faksi 010 558 6913

Kemi, Valtakatu 11-13

puh. 010 558 621, faksi 010 558 6921

Kemijärvi, Vapaudenkatu 8

puh. 010 558 623, faksi 010 558 6923

Kuusamo, Kirkkatie 18

puh. 010 558 614, faksi 010 558 6914

Raahe, Sovionkatu 10

puh. 010 558 611, faksi 010 558 6911

Rovaniemi, Valtakatu 16

puh. 010 558 620, faksi 010 558 6920

Sodankylä, Unarintie 13

puh. 010 558 624, faksi 010 558 6924

Tomio, Lukiokatu 12

puh. 010 558 622, faksi 010 558 6922

Ylivieska, Asemakatu 12

puh. 010 558 612, faksi 010 558 6912

Ulkoasu, Viherjuuren Ilme Oy
Paperi, Galerie Art Silk

(Tälle paperille on myönnetty yhteispohjoismaisen Joutsen-merkin käyttöoikeus)
Paino, Helsinki Media, 1998

